

industrija
gumijevih
usnjenih
inkemičnih
izdelkov

Sava Kranj

ŠTEV. 23/XVI

10. DECEMBER 1976

Približno 18 mesecev smo v našem glasilu občasno poročali o poteku gradnje nove tovarne pozamenterije. Serijo teh informacij zaključujemo danes s poročilom, kako je potekala slovesna otvoritev tega našega novega obrata.

Ob koncu novembra prevladuje praznično vzdušje že zaradi najpomembnejšega državnega praznika — dneva republike. Za nas Totrčane pa je bil letošnji november še posebno prazničen, saj smo na interni proslavi 27. 11. 1976 slovesno

odprli novo tovarno. Že nekaj dni pred tem so se pospešeno končevala še zadnja dela v zgradbi in pri urejanju okolice. Celotno področje tovarne je vidno spreminjalo videz. Gradbeni odri in barake gradbenega podjetja, na katere smo se že kar navadili, so izginile, uredili so dovozne poti pa tudi okrog vratarnice se je precej spremenilo. Selitev strojev iz starih zgradb v novo tovarno je bila odlično organizirana in zastoja v proizvodnji skoraj ni bilo. Tako je bilo v soboto zjutraj vse nared.

V novih proizvodnih prostorih je 1. 12. 1976 stekla redna proizvodnja pozamenterije

Ob deveti uri smo se začeli člani kolektiva zbirati pred novo tovarno. Bilo je tudi nekaj gostov, med katerimi smo z veseljem pozdravili glavnega direktorja tovariša Majcna. Ob zvokih vevške pihalne godbe in ob plapolajočih zastavah nam je bilo toplo pri srcu, čeprav nas je mraz malo grizel v noge in ušesa; z nestrpnostjo smo pričakovali napovedano uro otvoritve. Točno ob pol desetih se je na improvizirani govorniški oder pred glavnimi vhodnimi vrati nove zgradbe povzpел predsednik delavskega sveta Totre tovariš Branko Grošelj. V kratkem govoru je predvsem poudaril faktorje, ki so nam omogočili tako veliko delovno zmago, predvsem so v delavskem samoupravljanju in v združenem delu. Na koncu je pozval po stažu najstarejšo delavko Totre tov. Jožo Jamnik naj prereže svileni trak pri vhodu ter s tem simbolično odpre novo tovarno pozamenterije. Za tovarišico Jamnikovo smo odšli v stavbo tudi vsi ostali. V prvi večji proizvodni dvorani je bil poleg strojev lepo okrašen govorniški oder, s

katerega je vse navzoče nagovoril tovariš direktor ing. Miloš Rojec. V kratkem je nanašal nekaj najvažnejših podatkov o gradnji, dalj časa pa se je pomudil pri tem, kaj bo nova tovarna pozamenterije prinesla našemu delovnemu kolektivu, pa tudi pri novih obveznostih, ki si jih s tem nalagamo. Po nagovoru tovariša direktorja se nam je predstavil priznani oktet Galus ter nam v polurnem koncertu zapel nekaj lepih pesmi. Po koncertu je sledil ogled tovarne. V obeh pletilnicah so zahrumeli stroji in marsikdo od Totrčanov je ta dan prvič videl, kako nastaja vezalka in perilna elastika.

Na koncu proizvodnih dvoran je bila za vse pripravljena v posebnem prostoru zakuska, skromna, a okusna. Ob polnjenih žemljicah in kozarcu vina smo se prijateljsko pogovorili še o tej in oni podrobnosti otvoritve, o osebnih dohodkih, o prazničnih dneh ter še o marsičem.

Vsi smo se zadovoljni razšli, v sredo, 1. 12. 1976 pa je nova tovarna pozamenterije začela redno obratovati. Pavel Sepe

Jubilanti

Čestitke ob jubileju

V drugi polovici novembra je bila v veliki dvorani delavskega doma v Kranju slovesnost, na kateri je prejelo jubilantske nagrade 330 naših sodelavk in sodelavcev.

Deset in več let je minilo, odkar so prvič stopili v Savo in postali Savčani. Kljub prenekaterim težavam in težkim delovnim naporom so vsa ta leta vztrajali in prispevali svoj delež za boljši in lepši jutrišnji dan Save in širše skupnosti.

Rezultati vestnega in požrtvovalnega dela ter odrekanja so danes pred nami. Iz majhnega podjetja je zrastle nova-moderna tovarna z najnovejšimi stroji in sodobno tehnologijo.

Čeprav je bila dvorana za vse slavlence premajhna, to ni motilo prazničnega in tovariškega vzdušja. Vrstile so se iskrene čestitke z željo, da bi še veliko let ostali skupaj, da bi skupno in složno premagovali težave ter se veselili ob doseženih delovnih uspehih.

Visoki strokovnjaki — nizka produktivnost

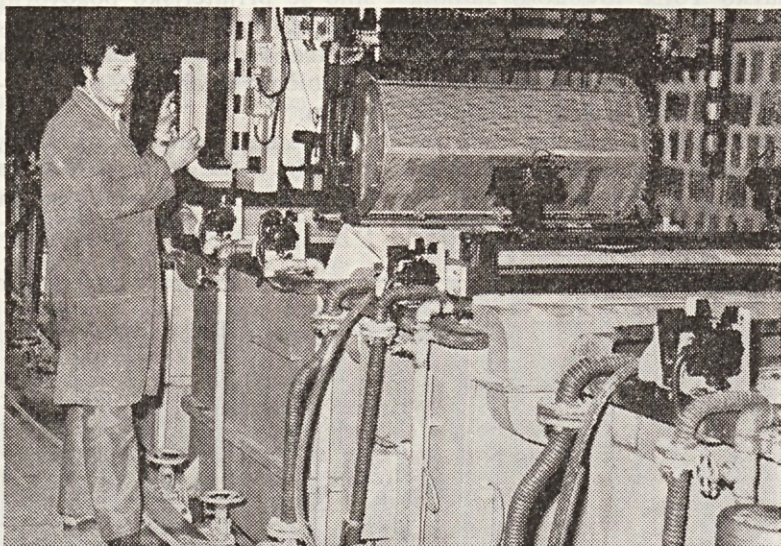
Že leta z zadovoljstvom ugotavljamo, da je naša država tretja na svetu po številu študentov na tisoč prebivalcev. To zagotavlja stalno rast števila strokovnih delavcev. Veliko število inženirjev, ekonomistov, pravnikov in ostalih strokovnjakov z visoko izobrazbo bi bilo zagotovo sposobno voditi celo močnejše gospodarstvo, kot pa je naše.

Toda, to zadovoljstvo ima tudi drugo stran medalje: ogromna sredstva, vložena v izobraževanje se ne vračajo na ustrezen način v gospodarstvo. Strokovnjaki enostavno niso dovolj izkoriščeni.

Na nedavnem posvetovanju o učinkovitosti in kvaliteti gospodarjenja kot osnovne predpostavke pri jačanju konkurenčne sposobnosti jugoslovanskega gospodarstva, so temu problemu namenili posebno

Motivacije in stimulacije so prav tako eden od razlogov manjšega prispevka strokovnjakov. Na vprašanje »koliko % dela na vašem delovnem mestu je takšnega, kot ga vi želite delati« je okoli 47 % strokovnjakov odgovorilo, da je takšnega dela pod 50 %. Nad polovico dela je torej takšnega, ki ga strokovnjaki ne bi želeli delati ali pa menijo, da ga jim ne bi bilo treba opraviti. V takšnih razmerah — če so razlogi upravičeni — zares ni moč pričakovati velikega prispevka teh ljudi v vsakodnevnem delu.

Od strokovnjakov se prav tako pričakuje večji prispevek na področju izumiteljstva, inovacij in racionalizacije proizvodnje ter gospodarjenja. Tuda na tem področju rezultati niso zadovoljivi. To se lahko pojasni z neustreznim nagrajevanjem takega dela pri nas nasploh.

pozornost.

Po anketi, ki je bila izvedena v 317 organizacijah združenega dela so ugotovili, da je povprečna časovna izkoriščenost strokovnih delavcev 71 %, izkoriščenost pri delih, kjer je potrebna visoka strokovna izobrazba pa le 59 %. Ti podatki, čeprav ne obče veljavni, so zaskrbljujoči.

Podrobnejša analiza takšnih gibanj kaže, da je eden od glavnih vzrokov nezadostne izkoriščenosti strokovnjakov — raven organizacije dela.

Pri tem bi se krog lahko zaprl, ker se upravičeno postavlja vprašanje: kdo je najbolj poklican, da to raven dvigne na višjo stopnjo? Osnovna dolžnost strokovnjakov je, da se ukvarjajo z organizacijo in delitvijo dela, ne pa, da se ukvarjajo s svojim ozkim strokovnim znanjem kot se pogosto dogaja.

Po že omenjeni anketi je samo 8 strokovnjakov odgovorilo, da so vedno nagrajeni in stimulirani za inovacijsko delo. Manj kot 50 % jih je odgovorilo, da so nagrajeni včasih, 42,2 % pa — nikoli. Ob upoštevanju kolikšne prihranke prinašajo izumi in kolikšen je njihov vpliv na večjo učinkovitost ter produktivnost je, milo rečeno, neverjetno kako nestimulativno je to nagrajevanje.

Vse zapisano dokazuje, da so visoko strokovni kadri nezadostno angažirani in korišćeni, kar povzroča večstransko škodo ne samo gospodarstvu, ampak vsej naši družbi. Zato bo v prihodnjem obdobju, v okviru akcij za povečanje učinkovitosti in izboljšanja kvalitete gospodarjenja, ena od osnovnih nalog tudi boljše izkoriščanje strokovnjakov — v katere je skupnost vložila ogromna sredstva. D. Božinović

Za ceste 34%, več kot načrtovano

Skoraj 700.000 Slovencev je, namesto predvidenih 900 milijonov dinarjev za ceste, z vpisovanjem posojila zbralo kar milijardo 206 milijonov dinarjev, tj. kar za 34 odstotkov več od načrtovanega. Največ so vpisali delavci, ki združujejo delo. Sledijo kmetje in obrtniki; le-ti so vpisali 90 milijonov dinarjev. Med skoraj 4000 temeljnimi organizacijami združenega dela se

je vpisa posojila udeležilo 680 tozdov, delavci, kmetje, obrtniki in upokojeanci pa so vpisali povprečno vsak 1704 dinarjev. Tudi sicer poteka vplačevanje posojila izredno ugodno, saj je doslej vplačalo že 104 milijone dinarjev ali 9 odstotkov celotnega posojila.

Akcija, ki je potekala od začetka poletja, je pokazala, da se delovni ljudje in občani zavedajo potrebe po pospešenem reševanju problemov našega cestnega prometa, za kar so pripravljeni tudi sami tvorno prispevati. Največ, kar za 124 odstotkov več od planirane vsote, so vpisali v občini Žalec. V akciji so sodelovali tudi pripadniki naše armade, ki so vpisali 10 milijonov dinarjev.

K izjemnemu uspehu so bistveno pripomogli občinski operativni štabi, ki so ob pomoči družbenopolitičnih organizacij na terenu pravočasno izpeljali to pomembno akcijo. Njeni rezultati pa so tako ugodni, da lahko upravičeno poudarimo: vseljudska solidarnost v Sloveniji je še enkrat uspešno prestala svojo preizkušnjo.

(SE)

Kvaliteta prodaja izdelke

Ko pride kupec v trgovino vse pogosteje najprej pogleda robo in šele nato vpraša za ceno.

Z izboljšanjem življenjskega standarda ljudi ustoličena cena vse bolj prepušča svoje mesto kvaliteti. Vse več je kupcev, ki se drže znanega angleškega reka: nisem dovolj bogat, da bi kupoval poceni stvari. Poceni stvari so namreč zares največkrat tudi nekvalitetne.

Številna raziskovanja so dokazala, da v svetovni trgovini — še posebno na tržiščih visokorazvitih dežel — pomen cen (kot faktor konkurenice) vse bolj pada. Potrošnik v teh deželah postaja vse manj občutljiv na višino cene, vse več pozornosti pa daje drugim značilnostim izdelkov — predvsem kvaliteti.

Znano je, da Japonska zadnja leta prihaja na tržišče z geslom »mi zagotavljamo najboljšo kvaliteto na svetu!« To geslo, ki je preraslo v nacionalni kult do kvalitete je rezultat fantastičnih uspehov te države na tujih tržiščih. Strokovnjaki pa opozarjajo tudi na primere drugih držav, katerih izdelki nikakor

niso poceni pa vendar povpraševanje po njih nikakor ne poneha. Na primer: Švedski avtomobil Volvo odlično prodajajo v ZDA, čeprav je dražji od nekaterih avtomobilov znanih ameriških družb. Švicarske ure, švedsko jeklo, francoski šampanjec, izdelki Siemens itd. — vsi ti izdelki že leta vzdržujejo visoko konkurentnost na tržišču — predvsem zahvaljujoč visoki, nesprenjajoči se kvaliteti.

Kljub tem spoznanjem, za katera pravzaprav niso potrebne velike izkušnje, so posamezni jugoslovanski proizvajalci prepričani, da so bolj prebrisani kot drugi in da tržišče lahko osvoje z izdelki slabih kvalit. Seveda, kadar gre pri tem za tuja tržišča, dobi slabe izdelke proizvajalec nazaj, a vrata za izvoz, ki jih je zelo težko odpreti, se za takšnim proizvajalcem zapro za vedno.

Domači kupci niso še toliko zbirčni in strogi. Toda eno in drugo so že veliko bolj kot pred nekaj leti. Kratkoročna orientacija proizvajalcev slabe robe se jim vse pogosteje vrača kot bumerang — v obliki neprodanih zalog po skladiščih.

Otrokom novoletno veselje brez socialnega razlikovanja

Posledica neenotnih stališč ali — še bolje — stihijskega organiziranja prireditve za najmlajše je, da so pobudo zadnja leta na tem področju v vse večji meri prevzemali sindikati v organizacijah združenega dela, ki so organizirali novoletne prireditve za otroke svojih delavcev. Pri tem pa smo iz leta v leto tudi priče naraščanja vrednosti materialnih daril.

Kulturni programi, ki jih delovne organizacije namenjajo otrokom svojih delavcev, so sicer kvalitetni, negativno pri celotnem takšnem načinu novoletnih prireditvev pa je, da vrsta otrok iz bolj oddaljenih krajev ter zlasti otroci iz kmečkih družin niso deležni novoletnega veselja.

Podatki o obdarjevanju otrok povedo tudi, da prihaja do velikih razlik glede vrednosti daril. Nekateri otroci se udeležijo novoletnih prireditvev tudi po večkrat, drugi pa ostanejo brez vsega. Vse to pa so škodljivi elementi socialnega razlikovanja.

Prva skrb samoupravne socialistične družbe je vzgoja otroka kot celovite osebnosti pod čimbolj enakimi pogoji, brez vnaprejšnjih izjemnih pravic in ugodnosti ter brez kakršnegakoli socialnega razlikovanja. V sklop celovite vzgoje pa prav gotovo sodita tudi odnos do kulturnih dobrin ter oblikovanje osebnosti brez primesi pridobitniških navad!

In memoriam

HELMUT TURZANSKI - TURI

Jesen je. Siv in otožen nebesni svod nad nami je kakor odraz našega počutja zdajle, ko se za vedno poslavljamo od velikega prijatelja, človeka, sodelavca, tovariša.

Na pragu jesenskega letnega časa in na pragu jeseni svojega življenja si umrl. Umrl ob delu, ki si ga tako zelo spoštoval in ki ti je bilo merilo vrednosti človeka.

Živeti je vredno samo za eno stvar — za človeka. In ti si imel rad ljudi in tebi je bil človek vse.

Za mnoge od nas si bil edini, h kateremu smo se vedno lahko zatekli. Za vsakogar si imel vedno lepo besedo. Pa tudi tolažilno. In mnogim izmed nas je bila bolečina krivice zaradi tega manjša.

Trideset let v zgodovini podjetja je malo, a trideset let dela enega človeka v enem kolektivu je veliko.

Nad trideset let si gradil Savo. Skoraj zagotovo je v slehernem stroju, v sleherni stavbi in v oddelku vlakno tebe, tvojega dela. In tudi v slehernem človeku, delavcu. Kajti ti nisi bil samo tehnični strokovnjak. Bil si tudi učitelj, vzgojitelj, pobudnik mnogih akcij za izboljšanje pogojev našega dela in življenja.

Bil si intelektualac šole, ki vzgaja ljudi v ljudi — ne v robote. Bil si delavec preudarnega ravnanja in premišljenih dejanj, s poslušom za vse napredno. Tudi zato si bil član prvega delavskega sveta Save 1951. leta. Da vseh zelo odgovornih funkcij ne naštevam.

Ko smo na pokopališču poslednjič šli za teboj, vdani v usodo, so mnogim, zares mnogim v zarosenih obeh lebdele slike s tvojim likom in spomini iz srečanj s teboj.

Pravijo, jokaj samo za tistim, kar ti je bilo nad vse drago, pa si za vedno izgubil.

Turi, ti si bil samo ti. In nihče ne bo več takšen.

Življenje bo sicer teklo dalje. A vrzel, ki je ostala za teboj, je velika. Velika tam, kjer si delal, tam, kjer je bil potreben človek in pri tvojih doma ...

Tvoj poslednji dom in tvoje zadnje počivališče smo prekrili s cvetjem.

Tovariš Helmut Turzanski se je rodil 2. decembra 1910. leta v Kočevju. Štiri razrede osnovne šole in osem razredov realne gimnazije je končal v Kočevju, tehnično fakulteto z diplomskim izpitom pa v Ljubljani leta 1934. Popolnoma je znal nemški in italijanski jezik, delno pa poljsko in angleško.

V našem podjetju se je zaposlil kot vodja laboratorija 2. januarja 1940. Po polletnem delu pa je zaradi zavednosti moral oditi. Do začetka leta 1943 je bil brez dela. V tem času se je seznanil z nekaterimi aktivisti v Ljubljani, spoznaval je ideje narodnoosvobodilne fronte in se vključil v njeno delovanje. Svojo mater, ki je imela v Kočevju trgovino, je prepričal, da je materialno pomagala partizanom.

Po kapitulaciji Italije je prostovoljno odšel k partizanom. Ob koncu leta 1943 so ga belogardisti ujeli in zaprli v Kočevju, od tam pa so ga prepeljali v Ljubljano. Na intervencijo nekega trgovca so ga izpustili iz zaporov, s podkupnino si je nabavil prepustnico in takoj odpotoval v Trst. Med njegovo internacijo so Nemci odpeljali njegovo mater, o kateri ni nikoli več ničesar zvedel. Med njegovim pobegom v Trst pa so Nemci zagrozili, da bodo zaprli še ženo. Zato se je vrnil v Ljubljano. Kljub stalnemu nadzorstvu je še naprej sodeloval z Osvobodilno fronto in na razne načine pomagal narodnoosvobodilnemu gibanju. 1. maja 1945. leta je bil imenovan za načelnika industrijskega odseka, po nasvetu tov. Luke Leskoška pa je prišel 1. 8. 1946 spet v naše podjetje.

Najprej je bil obratni inženir, nato tehnični direktor, vodja proizvodnje, vodja inženiringa, zadnja leta je bil vseskozi namestnik glavnega direktorja.

Za svoje delo pri razvoju gumarske industrije in pri razvijanju socialističnih odnosov je bil tov. Turzanski večkrat odlikovan. Od prezidija Ljudske skupščine FLRJ je 1951 leta dobil odlikovanje Red dela II. stopnje, leta 1972 Red zaslug za narod s srebrnimi žarki, leta 1975 pa zlato značko in zlato plaketo Save. Poleg tega je bil tov. Turzanski večkratni racionalizator ter udarnik.

Življenjska pot
pionirja
gumarske
industrije

NAŠIH

15

TABORNIŠKIH LET

V nedeljo, 14. novembra, se je popoldne zbralo v jedilnici obrata II blizu sto tabornikov Odreda Albina Drolca ter nekaj gostov. Za nedeljsko popoldne zares lepo število — odraz pripadnosti organizaciji in pa dobrim pripravam na občni zbor.

Poleg živahnega živčava je na prijetno vzdušje vplivala tudi preprosta, dekoracija dvorane: ob mizi delovnega predsedstva so postavili šotor, ob njem majhno smrečico in posuli listje. Pod strop je bila vpeta vrstica — improvizacija droga za dvig zastave.

Formalnosti, ki na podobnih shodih obsežejo pol dnevnega reda in časa so hitro opravili. Za delovnega predsednika so izvolili enega od starejših tabornikov tov. Tončka Bajuka, poročilo o delu pa je prebral starešina odreda Dane Milec. Objavljamo ga v celoti:

»Bilo je leto 1961, ko se je odred uradno registriral pri oddelku za notranje zadeve v občini Kranj, in sicer kot četa Sivih Jastrebov. Leta tečejo, članstvo se veča in znanje se kopiči. Nov mejnik v razvoju odreda je bilo leto 1968, ko se je iz prejšnjih skromnih začetkov razvila četa Albina Drolca, poimenovanega po narodnem heroju, ki je svojo revolucionarno življenjsko pot končal ob nesreči v naši delovni organizaciji. Dve leti kasneje pa je četa prerasla v Odred Albina Drolca.

Že šest let torej delujemo kot odred, ki je eden izmed večjih in močnejših v kranjski občini. Volja in pripravljenost članov se odražata v našem delu, uprava odreda pa se je vedno trudila za čim boljše odnose med članstvom in skrbela za to, da se članom ne bi odtujila.

Delo v odredu je izredno pestro, na prvem mestu pa je ohranjanje tradicij NOB ter vzgoja mladih kadrov za delo v taborniški organizaciji. Vzgojiti moramo take kadre, ki bodo dobri poznavalci narave ter življenja v njej, ki bodo ljubili svojo domovino in ki bodo dobri državljani naše samoupravne socialistične Jugoslavije. Imenujejo nas specializirana organizacija. Toda zakaj? Saj se vendar ukvarjamo s tako široko paleto dejavnosti, da imamo včasih resne težave z izvedbo svojega osnovnega programa, ki ga predpisuje Zveza tabornikov Slovenije. Osnovni program sestavlja:

1. Osvajanje preizkušenj oz. zvezd.
2. Osvajanje veščin, v tem pa še:
 - poznavanje domovine,
 - življenje v naravi,

- taborjenje,
- orientacija,
- topografija,
- signalizacija,
- ognji,
- splošni ljudski odpor,
- ročna dela in ročne spretnosti.

Vrh pa celoletno delo doseže v organizaciji letnega tabora v Fažani pri Puli. Sonce, morje! Kaj si človek lahko želi še več, sploh pa, če je ljubitelj narave, kot smo taborniki.

Če se sedaj ozremo na dolgoletno delo, smo lahko samo zadovoljni. Od skupine desetih, ki je dala iniciativo, nam sedaj vpisani kartoni izkazujejo številko 190.

V petnajstih letih razvoja so se dvignili tudi kvantiteta dela v odredu, organiziranost in družabno življenje.

To svoje kratko poročilo zaključujem z upanjem, da bomo uspešno prebrodili ovire, ki se nam bodo postavile na pot razvoja in vztrajno napredovali k še višjim ciljem, skupaj z občinsko zvezo tabornikov in v tesnem sodelovanju z drugimi odredi v občini Kranj.

Za njim je udeležencem občnega zbora prebral poročilo še načelnik Odreda Albina Drolca Darko Jenko:

»Zopet je za nami enoletno obdobje in lahko pregledamo in ocenimo naše delo. Osebnost sem se odločil, da prikažem s številkami — nekakšnim poskusom statistike.

Uvodoma lahko ugotovim, da je bilo preteklo obdobje precej kritič-

no, posebno v posameznih periodah (npr. spomladi) in da je bil vrh krize v mesecu maju, ko smo že razpravljali o obstoju odreda. Z veliko dobre volje in vloženim delom pa smo tudi to prebrodili. Ob vsem tem smo uspeli še v tem, da smo na zunaj ostali izredno enotni. Delavnost vseh nas je dosegla višek na letnem taborjenju v Fažani. Ko se je pričelo novo šolsko leto, pa smo organizirano poskrbeli za razširitev organizacije, zlasti z vključitvijo najmlajših članov.

Poseben problem pa v našem odredu predstavlja izobraževanje ustreznega strokovnega kadra — vodnikov. Res je, da so se seminarja za vodnike pri Zvezi tabornikov v občini Kranj udeležili štirje naši predstavniki, a je to še vse premalo za normalno delo voda. Ta problem bomo uspešno rešili, vsaj upamo tako, ko bo na Joštu dograjena koča in bodo v njej potekale različne oblike izobraževanja, tečaji, seminarji itd.

starejši taborniki, ko ni bilo nobene pravega sodelovanja med vodniki in upravnim odborom. Mirno lahko ocenimo, da se je aktivno članstvo (pasivnega je pač toliko, kolikor kadrovskih kartonov odred premore) spustilo pod 80. Malo se je položaj izboljšal na letnem taborjenju, a vidnejše spremembe smo lahko opazili šele s pričetkom novega šolskega leta po intenzivni akciji na osnovnih šolah Lucijan Seljak v Stražišču, Cerkljah in v Žabnici. Tako danes lahko postavimo že realno številko o aktivnih (100) in pasivnih (80) članih organizacije. Kvantitativno se tako v razdobju enega leta zaradi krize v vodstvu odreda, nismo v ničemer popravili.

IZOBRAŽEVANJE

Osnovno izobraževanje pomladka poteka v vodih, pri čemer so glavni nosilci vodniki. V preteklem letu pa je bilo mogoče opaziti izredno negativno delovanje slabo izobraženih

Aplavz za nagrado

ČLANSTVO

Startna osnova je bila 180 članov (medvedkov in čebelic, tabornikov in tabornic ter klubovcev), ki pa je vse leto nihala — predvsem navzdol. Najslabši je bil položaj glede tega spomladi, ko je bil vodov sistem v razsulu, ko so odhajali iz njega

vodnikov (odhajanje, neredno obiskovanje vodovih sestankov in akcij). Zato smo z veseljem sprejeli pobudo Zveze tabornikov Kranj za organiziranje vodniškega seminarja v februarju in marcu. Udeležili so se ga štirje člani našega odreda, ki pa so seminar zelo neredno obiskovali. V mesecu avgustu pa so se trije člani našega odreda udeležili gozdne šole v Bohinju in jo tudi uspešno končali. Zavedamo se velikega pomena, ki ga ima ustrezno izobražen kader za organizacijo, zato bomo pospešeno delali v tej smeri.

VODOV SISTEM

Vodov sistem kot temeljna oblika dela v taborniški organizaciji pri nas še ni v celoti zaživel, in to zaradi objektivnih in subjektivnih razlogov. Med objektivne vzroke lahko štejemo prostorsko stisko, ki jo imamo po osnovnih šolah. Zato smo prisiljeni, da po dve različni kategoriji MC (medvedkov in čebelic) in TT (tabornikov in tabornic) skupaj poslušata predavanja, ki pa se večkrat razlikujejo med seboj. Potem pa manjka vodnikov, zlasti tistih z ustrežno izobrazbo in daljšim stažem v organizaciji. Med subjektivne vzroke pa štejemo indiferentnost posameznih vodnikov do svojih

Prisrčen nastop čebelic

(Nadaljevanje na 6. strani)

Proizvodnja, zaposleni, produktivnost v obdobju januar-oktober 1976

STOZD	Dosežena proizvodnja v tonah		Indeksi na plan	Indeksi		Ind. stanja zaposl.		Indeksi produktiv.	
	1.—10. 76	1.—10. 75		1.—10. 76/1.—10. 75	1.—9. 76/1.—9. 75	31. 10. 76/1. 1. 76	30. 9. 76/1. 1. 76	1.—10. 76/1.—10. 75	1.—9. 76/1.—9. 75
TAP	19.992,9	18.193,8	102,5	109,9	110,6	106,1	104,7	106,6	105,6
TTI	8.648,6	8.883,3	94,7	97,4	97,3	100,4	100,6	98,1	101,2
UU	2.847,8	2.753,6	83,1	103,4	103,6	—	—	—	—
UU*	*4.176,4	*3.522,0	*118,6	*118,6	*118,7	112,2	111,0	*110,4	*108,3
KET	—	—	—	—	—	101,3	102,5	—	—
POS	—	—	—	—	—	122,2	121,6	—	—
OSS	—	—	—	—	—	103,9	104,4	—	—
IC	—	—	—	—	—	100,0	100,0	—	—
Skupaj	31.489,3	29.830,7	98,2	105,6	106,0	—	—	—	—
	*31.606,3	*30.016,3	*94,5	*105,3	*107,6	103,9	103,8	*104,6	*104,8

* Proizvodnja umetnega usnja je zaradi realnejše primerjave izkazana v tisoč kvadratnih metrih (000 m² = 1 tona).

Število delovnih dni: I.—X./75 = 211, I.—X./76 = 208.

$$\text{Indeks} = \frac{\text{I.—X./76}}{\text{I.—X./75}} = 98,6$$

V 10 mesecih je Sava na lokaciji Kranj proizvedla 31.489 ton gotovih izdelkov, kar je sicer manj od predvidevanj (98,2 % v primerjavi s planom, oziroma *94,5 %, če je proizvodnja umetnega usnja izražena v m²). Glede na enako razdobje lani, ko so bili 3 delovni dnevi več, pa je letošnji obseg proizvodnje večji za 5,6 % (oziroma za *5,3 %). Dosežena razmerja do plana oziroma rezultatov 10 mesecev lani, so se v primerjavi z devetmesečnim razdobjem rahlo poslabšala, saj se je razlika v delovnih dnevih v primerjanih obračunskih razdobjih od dveh povečala na tri delovne dni.

Od posameznih skupnosti tozdog oziroma tozdogov je planske obveznosti in rezultate enakega razdobja lani presegle le skupnost tozdog TAP (indeks na plan je 102,5, oziroma enako razdobje lani 109,9). Skupnost tozdog TTI je realizirala 94,7 % predvidene dinamike, oziroma 97,4 % količinske proizvodnje 10 mesecev lani. Fizični obseg proizvodnje UU dosega v opazovanem razdobju 83,1 % predvidenega, v primerjavi z enakim razdobjem lani pa se je povečal za 3,4 %.

Ker se je dinamika fizičnega obsega proizvodnje v primerjavi z 9 meseci letos nekoliko znižala (indeks dosežene proizvodnje I.—X. 76/I.—X. 75 = *105,3, indeks I.—IX. 76/I.—IX. 75 = *107,6), obenem se je rahlo povečala stopnja zaposlovanja (iz 103,8 % v devetih mesecih na 103,9 %), se je stopnja produktivnosti pa v analiziranem razdobju nekoliko znižala. Produktivnost se je v 10 mesecih letos v primerjavi z enakim razdobjem lani povečala za 4,6 %, medtem ko je bil za tričetrtletje ugotovljen 4,8 % porast produktivnosti.

POSLOVNI USPEH

V mesecu oktobru je še nadaljnje naraščanje negativnih poslovnih rezultatov za DO — lokacija Kranj, kakor tudi v nekaterih dislociranih stozdih (KTM in Ruma).

Na osnovi obračuna po fakturirani realizaciji smo dosegli v stozd oziroma tozd — lokacija Kranj sledeče:

(v 000 din)

	I.—IX. 76	Poprečno na mesec za razdobje I.—IX.	V mesecu oktobru	Indeks oktobra/opr. mes.
	1	2	3	4 = 3 : 2
1. vrednost prodanih izdelkov	1.054.524	117.169	136.689	117
2. dohodek	251.207	27.912	32.641	117
3. izguba pri dohodku	73.724	8.192	5.759	70

Obseg prodaje, ki je v znatnem porastu v drugem polletju letošnjega leta, zlasti v mesecu septembru, je tudi v oktobru iznad devetmesečnega poprečja. Toda kljub rastočemu trendu realizacije, celo večjemu kot je dosežen obseg proizvodnje, kar kažejo podatki o znatnem zmanjšanju zaloga gotovih izdelkov, pa proizvodni tozd na lokaciji Kranj še vedno dosega negativne poslovne rezultate. Z večjim obsegom proizvodnje, porastom

produktivnosti in realizacije ter znižanjem zaloga izdelkov smo zmanjšali fiksne stroške na enoto proizvodnje. Toda v zadnjih mesecih, predvsem septembra in oktobra, so v odnosu na pretekle mesece letošnjega leta v povečevanju stroški porabljenih osnovnih surovin (naraščanje cen surovin), kar povečuje direktne stroške proizvodnje in zmanjšuje pokritje — finančna sredstva za pokrivanje fiksnih stroškov.

Kolikšno je gibanje porasta cen osnovnih surovin in kolikšna je povprečna dejanska cena za kilogram vgrajenih surovin v izdelke po posameznih obdobjih letošnjega leta, kažejo sledeči podatki:

1	DO — lokacija Kranj		v 000 din		din poprečna cena za kg porabljenega materiala	
	2	3	4 = (3:2) × 100	5	6	7 = 5 ÷ 6
	poraba materiala po stalnih cenah	Odmiki od stalnih cen	% odmkov od SC	Po stalni ceni	Odmiki od SC	Dejanska cena
poprečno leto 1975	693.753	+ 16.316	2,35	16,55	+ 0,39	16,94
poprečno I.—III. 76	208.425	— 2.857	1,37	18,02	— 0,25	17,77
poprečno IV.—VI. 76	183.993	+ 6.363	3,46	18,12	+ 0,63	18,75
poprečno I.—VI. 76	392.418	+ 3.506	0,89	18,07	+ 0,16	18,23
poprečno VI.—IX. 76	233.926	+ 23.048	9,85	17,89	+ 1,76	19,65
poprečno I.—IX. 76	626.344	+ 26.554	4,24	18,00	+ 0,76	18,76
september 1976	73.453	+ 8.301	11,30	17,45	+ 1,97	19,42
oktober 1976	70.692	+ 8.402	11,89	18,19	+ 2,16	20,35

Kakor je razvidno iz gornjega prikaza so odmiki od stalnih cen — po dražitev cen osnovnih surovin — v stalnem naraščanju že od aprila dalje, posebno izrazito pa v mesecih septembra in oktobra, saj so obračunane dejanske cene v teh dveh obdobjih večje od stalnih cen za več kot 11 %. Ugotovljena povprečna cena za kg vgrajenih surovin v izdelke pa je v prvih desetih mesecih večja v odnosu na leto 1975 (16,94 din/kg) za 20,1 % (20,35 din/kg). Opozorjamo, da je povprečna omenjena cena deloma lahko višja tudi zaradi sprememb v strukturi vgrajenih materialov v izdelke na račun spremembe proizvodnega in prodajnega asortimana, (jekleni avtokord — radialna avtopnevmatika; poliuretansko umetno usnje).

Podatki torej prepričljivo dokazujejo še nadaljnje odpiranje škarij cen, saj rast materialnih stroškov ni zaustavljena. Pokritje, ki so ga stozdi realizirali iz naslova zmanjšanja zaloga je bilo porabljeno za pokrivanje naraščajočih odmkov od stalnih cen surovin.

Zmanjšanje obsega negativnih poslovnih rezultatov tako v mesecu septembru oziroma oktobru pa gre predvsem na račun doseganja večje produktivnosti, za katero ugotavljamo v drugi polovici letošnjega leta znatno večji indeks porasta v odnosu na prvo polletje 1976. Omenjena dejstva (na eni strani porast odmkov, na drugi manjši obseg poslovne izgube) potrjuje tudi koeficient ekonomičnosti, ki kaže blazjo tendenco upadanja.

Ekonomičnost poslovanja, merjenja v porabljenih sredstvih na celotni dohodek, izkazuje za posamezna obdobja za DO — lokacija Kranj naslednje koeficiente:

	leto 1975	leto 1976 po faktur. realizaciji	leto 1976 po plačani realizaciji
januar — junij	1,26	1,180	1,080
januar — september	1,25	1,173	1,150
januar — oktober	1,25	1,170	1,123

Koeficienti razdeljenosti ostvarjenega dohodka, povečanega za predpisano amortizacijo, pa so se po posameznih obdobjih za DO — lokacija Kranj gibali takole:

	leto 1975	leto 1976 po faktur. realizaciji	leto 1976 po plačani realizaciji
januar — junij	0,83	1,120	2,20
januar — september	0,88	1,250	1,46
januar — oktober	0,88	1,237	1,83

V prvem polletju 1975 smo na vsakih 100 din ustvarjenega dohodka 83 din razdelili za pogodbene ter zakonske obveznosti in osebne dohodke, 17 dinarjev pa je ostalo za prenos v sklade. Ta razdeljenost se je zaradi padca v doseganju ekonomičnosti, kot posledica odpiranja škarij cen, poslabševala tako, da za obdobje letošnjih desetih mesecev izračunani koeficient razdeljenosti ustvarjenega dohodka povečanega za nadpredpisano amortizacijo 1,237 pove, da smo na vsakih 100 din ustvarjenega dohodka razdelili 123,7 din za pogodbene ter zakonske obveznosti in osebne dohodke, torej imeli 23,7 din izgube.

Naših 15 taborniških...

(Nadaljevanje s 4. strani)

dolžnosti, nezainteresiranost posameznih članov upravnega odbora do skupnih vprašanj, zlasti pa do njihove rešitve. Upajmo, da bo čas pokazal koristnosti in velike prednosti vodovega sistema (stalnost članstva, nagrajevanje znanja itd.) v primerjavi s stihijskim delom, ki je trenutno sedaj precej razširjeno.

RAZNO

Če razmislimo o tem, zakaj nam pravijo, da smo specializirana organizacija, pridemo do zaključka (tisti, ki pač dobro poznamo delo organizacije), da to ni upravičeno, kajti naše delo je tako široko in zajema toliko področij, da se to včasih opazi na njegovi kvaliteti.

1. Upravni odbor odreda je v preteklem letu imel 30 do 35 sestankov z zadovoljivo udeležbo. Angažiranost

grede povedano, precej stalo. To nam ni najboljše uspevalo zaradi površnega odnosa gospodarja do naše opreme.

5. Naše sodelovanje z družbenopolitičnimi organizacijami in delavskim svetom ni najboljše. Aktivno sodelujemo le z osnovno organizacijo Zveze socialistične mladine Sava, kjer imamo tudi svojega stalnega predstavnika v predsedstvu osnovne organizacije ZSM. Kot posebno obliko dela članov Zveze komunistov. Osnova našega sodelovanja z družbenopolitičnimi organizacijami je sodelovanje s sindikalno organizacijo v tovarni Sava. Na pobudo družbenopolitičnih organizacij v tovarni smo se tako skupaj z ostalimi člani delovne organizacije udeležili velike manifestacije ob proslavi štiridesetletnice stavk gradbenih in tekstilnih delavcev v Savskem Logu v Kranju.

Podelitev priznanj...

članov odredove uprave je bila opazna predvsem pri pripravi taborjenja.

2. Politiko, ki jo vodi odredova uprava, bi lahko označil z dvema potezama, in sicer:

- tesno sodelovanje z Zvezo tabornikov občine Kranj,
- približevanje vsem odredom in izboljšanje tega sodelovanja.

Vse leto smo se na moč trudili, da bi zadovoljili osnovne cilje našega delovanja in bomo za to skrbeli tudi v prihodnje.

3. Na tem mestu bi omenil tudi naše sodelovanje v akciji za Posočje, kjer je sodelovalo 8 naših klubovcev pri postavljanju šotorov v porušnem breginjskem kotu. V tej akciji smo sodelovali tudi materialno (2 šotora).

4. Letos smo precej časa posvetili tudi kompletiranju opreme in popravilu šotorov, kar nas je, mimo-

Za bralce gotovo ne bi bilo zanimivo, če bi navajal še blagajniško poročilo in poročilo nadzornega odbora.

Seveda pa ne moremo mimo podatka, da so dobili številni aktivisti naše taborniške organizacije visoka priznanja Taborniške zveze Slovenije. V njenem imenu jih je posameznikom izročila tov. Ljubinka Šimunc, predsednica občinske taborniške zveze.

K temu uradnemu delu so dali lep in prijeten prispevek tudi mladi taborniki in tabornice z recitacijami, skeči in pesmimi.

Sprejeli so še program dela za prihodnje obdobje do novembra 1977, ki ga objavljamo zato, da boste vedeli, kaj delajo, kakšno je njihovo hotenje, in se jim morda pridružili. Vabijo nas. Mi pa bomo o njih še veliko pisali.

Jošt

Program dela za obdobje september 1976—september 1977

1. Letošnje leto bomo posvetili največ skrbi vzgoji novega vodniškega kadra, tako z organiziranjem notranjega izobraževanja (Zimovanje) kot tudi z udeležbo na seminarjih za vodnike v organizaciji občinske zveze tabornikov. Udeležili se bomo tudi nekaterih republiških seminarjev, kot npr. za slovenski taborniški partizanski mnogoboj, taborovodje, sodnike za mnogoboje itd.

... za prizadevno delo

2. Osnovno delo pa bo teklo v vodih na osnovi vodovega sistema, in sicer je to osvajanje veščin in preizkušenj za MČ, osvajanje veščin iz zvezd za TT, vse v skladu s propozicijami in po pravilih Zveze tabornikov Slovenije.

3. Kulturno-zabavno delo pa bo popestrilo osnovni program dela in ga bo spremljalo vse leto v okviru praznovanj posameznih prazničnih dni in ob tabornih ognjih.

4. Izredno skrb bomo posvetili tudi urejanju odredove dokumentacije, ki je trenutno precej neurejena. Posebno bomo poskrbeli za boljše gospodarjenje z našimi osnovnimi sredstvi.

5. Letno taborjenje bomo poskušali organizirati na istem kraju in na isti način kot lansko leto. Če iz objektivnih razlogov ne bomo mogli organizirati taborjenja v Fažani, se bomo potrudili in organizirali celinski tabor.

6. Poskušali se bomo udeležiti vseh področnih, občinskih in republiških mnogobojev, če bodo to le dovoljevala finančna sredstva in pa ustrezna pripravljenost ekip. Pomembnejša takšna tekmovanja so: slovenski taborniški partizanski mnogoboj, Milovanovičev memorial, Nič nas ne sme presenetiti itd. Poleg tega se bomo v okviru programa SLO udeležili tudi vseh ustreznih orientacijskih tekmovanj: Zveze vojaških rezervnih starešin, TRIM itd.

7. V smislu ohranjanja tradicij NOB se bomo kot vsako leto udeležili tradicionalnih spominskih pohodov na Stol, Porezen in Kališče.

8. Glede SLO lahko rečemo le to, da se aktivno vključujemo v ustrezní program Zveze tabornikov občine Kranj in da je celotno naše delo (orientacija, življenje v naravi, taborjenja, mnogoboji itd.) usmerjeno k ciljem SLO in družbene samozaščite.

9. Ob organiziranju izletov, pohodov in ob izvedbi taborenj posvečamo posebno pozornost varstvu človekovega okolja in narave, s tem da varujemo zaščitene rastline, ne onesnažujemo okolja itd. V odredu imamo tudi devet članov gorske straže.

10. V naslednjem letu bo v mesecu juliju Zlet slovenskih tabornikov, na kar se moramo temeljito pripraviti, tako kadrovsko, organizacijsko kot tudi finančno.

Več ali manj vam je znano, da nam silno primanjkuje stanovanj za samske delavce, zato vam tem bolj z veseljem sporočamo vest, da je povsem dokončano vrhne nadstropje samskega doma, kjer bo našlo ležišče 53 naših delavcev

Uspehi so, potrebna pa je še boljša povezanost!

Novembra in v začetku decembra so potekale priprave na volilno in programsko konferenco ZSM Sava, na kateri so mladinci ocenili svoje dosedanje delo in sprejeli akcijski program dela organizacije za prihodnje leto. V uredništvo smo povabili Milana Čuferja, Braneta Pečjaka in Marka Tomšiča, da bi slišali njihovo mnenje o delu mladinske organizacije in o nalogah, ki jih čakajo v prihodnje.

MILAN ČUFERJ:

Če v kratkih črtah poskušam oceniti delo Zveze socialistične mladine v Savi v preteklem obdobju, zopet ne moremo mimo prekretnice v organiziranosti, ki sta jo prinesla kongresa ZSMS in ZSMJ. Novosti, ki sta jih kongresa prinesla in pa organiziranost delovne organizacije sta pripravila mladino v Savi k delu in zahtevala veliko elastičnost od sveta konference. Bilo je obdobje, v katerem se je mladina malce preveč ukvarjala sama s seboj, z organizacijskimi problemi mladih in samim načrtovanjem dela v osnovnih organizacijah. Ob vsem tem pa smo marsikdaj pozabili aktivno kot mladina obravnavati samoupravne akte, ampak smo jih informativno sprejeli, aktivno pa smo se vključili po zborih delavcev in sindikalnih skupinah. Lahko pa rečem, da smo se aktivno vključili v zadnje večje akcije, kot npr.:

- razprave o osnutku zakona o združenem delu,
- vpis posojila za ceste,
- razprave o novi organiziranosti delovne organizacije itd.

In to zadnje zopet prinaša novosti v naši organiziranosti. Lahko pa kljub vsemu rečem, da je bilo precej storjenega in mirno lahko zaključim, da je mladina v Savi dokaj močna in organizirana družbenopolitična organizacija.

V novem mandatnem obdobju pa čaka tako svet konference kakor celotno organizacijo mladine veliko zelo pomembnega dela. Nova notranja organiziranost mladih v Savi bo dala možnost direktne povezave sveta konference in osnovnih organizacij, kar bo po mojem mišljenju povečalo vpliv osnovnih organizacij na odločitve in omogočalo skupno terminsko načrtovanje, hitrejšo obveščenost, s tem pa okrepitev mladine kot celote. Pri letošnjem evidentiranju se je pokazalo, da nam zmanjkuje sposobnih kadrov, s tem pa ne mislim povedati, da jih ni. Seveda so, ampak treba jih je pridobiti, iskati mlade aktiviste v osnovnih organizacijah, kar naj bo ena izmed prioriteten nalog v bodoče.

Akcijski program, kakor tudi programska usmeritev sta dobro zastavljena, vsega se bomo poskušali držati, predvsem programske usmeritve, akcij pa bo kot vedno veliko dodatnih, kakor vselej doslej. Prepričan sem v dobre rezultate in v dobro bodoče delo organizacije ZSMS v Savi.

BRANE PEČJAK:

Delo konference ZSMS Sava za to mandatno obdobje je bilo zadovoljivo, saj smo uresničili skoraj vse akcije, ki smo jih prevzeli z akcijskim programom. Nekatere akcije smo zelo uspešno izvedli, nekatere pa so nam zaradi slabše aktivnosti mladincev in mladih le deloma uspeli ali pa smo jih morali predstaviti v drugo mandatno obdobje. Ena od teh akcij je javna tribuna o alkoholizmu in narkomaniji v naši družbi.

Za naslednje mandatno obdobje imamo v načrtu ustanovitev marksističnega krožka. To je naloga komisije za idejnopolično delo in celotnega sveta konference ZSMS Sava, saj je zelo zahtevna in je potrebno veliko dela in daljše obdobje. Tudi tekmovanja med osnovnimi organizacijami je treba boljše izpeljati, saj smo v tem mandatnem obdobju s tekmovanji uspešno pričeli, kasneje pa so prešla v pozabo. Pri tej akciji se morajo uvesti boljši kriteriji in ustanoviti komisijo, ki bo zasledovala potek tekmovanja od pričetka do kraja in bi bil s tem sum o resničnosti najboljše osnovne organizacije rešen.

Ena od zahtevnejših nalog mladinske organizacije je tudi uresničevanje zakona o združenem delu. To se bo doseglo z maksimalnim izobraževanjem tako, da se bi čim bolj seznanili s tem zakonom in ga uspešno uresničevali v praksi.

Zastopnost mladih v vseh samoupravnih organih je zelo zadovoljiva, ne smemo pa se zadovoljiti s tem in je potrebno še nadaljnje izobraževanje mladih, da bodo lahko zamenjali sedanje mladince v samoupravnih organih in uspešno nadaljevali njihovo delo. Pri mladih moramo pridobiti še večje zaupanje, kot je bilo doslej, tako da bi s svojimi problemi prišli na dan in bi jih skupaj uspešno reševali.

Drugače pa je moje mnenje, da bo ob uresničevanju programske usmeritve in akcijskih programov delo mladinske organizacije tudi vnaprej uspešno potekalo.

MARKO TOMŠIČ:

Član predsedstva konference organizacije mladih v Savi sem že šesto leto in reči moram, da se je aktivnost mladih prav v tem zadnjem dveletnem mandatnem obdobju precej povečala.

Pravzaprav bi bilo bolj pravilno, če bi rekel, da se je povečala aktivnost organizacije ZSM Sava Kranj, kajti z delom osnovnih organizacij v posameznih tozidih, torej v bazi, povsod ne moremo biti zadovoljni. Osnovne organizacije ostajajo navzven nekako skrite, čeprav bi težišče dela oz. iniciativnost morala obsati prav tam. Predsedstvo konference oziroma svet pa bi moral le koordinirati delo. Dejansko pa je pri nas ravno obratno.

Samokritično lahko tudi rečemo, da oblike delovanja predstavljajo največkrat sestanki ne pa akcije in

celo merilo dela je vedno bolj pogosto izraženo s številom sestankov, ne pa s številom akcij in njihovim rezultatom.

No, pa kljub temu je v zadnjem času akcij vedno več. Pohvaliti gre predvsem razne delovne akcije in javne tribune.

In vendar moram istočasno spet pripomniti, da gre tukaj pravzaprav za povečanje kvantitete ne pa toliko kvalitete dela.

Organizacija ZSMS je namreč družbenopolitična organizacija. Naše delovanje v osnovnih organizacijah po tozidih in tudi na nivoju delovne organizacije pa je bilo vse preveč usmerjeno v družbene dejavnosti (športno-rekreacijska srečanja, kulturno zabavne prireditve).

Ali so to res aktivnosti, ki jih mladi Savčan danes najbolj pogreša?

Redkokdaj slišiš, ali pa sploh ne, da bi se kdo pritoževal nad tem, da nima možnosti zabave oz. rekreacije oziroma, da komaj čaka, kdaj bo organizacija spet priredila kakšen kviz. In dejansko so takšne prireditve vsako leto manj obiskane. Danes tudi že težko zbereš ekipo za športno tekmovanje, recimo med tozdi.

Po drugi strani pa na vsakem koraku slišiš: »nima stanovanja« ali »ne vem, kam bi dal otroka«.

Če želimo, da bo organizacija mladih res postala družbenopolitična organizacija in da njeni člani ne bodo le številke, potem bo po mojem mnenju njena osnovna naloga morala biti: reševanje socialne problematike in družbenega standarda mladih, pomoč mladim pri izobraževanju in zaposlovanju na ustrezna delovna mesta in podobno.

Morda bo kdo rekel: »To je pa zelo težko!« Res je! Morda je to sploh najtežja problematika, pa vendar treba se ji bo bolj posvetiti, če hočemo dobiti v svoje vrste še več mladih. Ne smemo pozabiti, da je po 9. kongresu ZSMS za članstvo v organizaciji potrebna aktivnost in da ni toliko pomembno število članov kot njihova dejavnost.

Pri načrtovanju dela osnovnih organizacij sicer vedno mislijo mladi na to, kako bi k delu privabili čimveč članov. Največkrat vidijo začetni motiv v zabavnih prireditvah, kar je pravilno.

Toda, žal, začetnim motivom redkokdaj sledijo kakšni drugi.

Mladi v TAP so organizirani

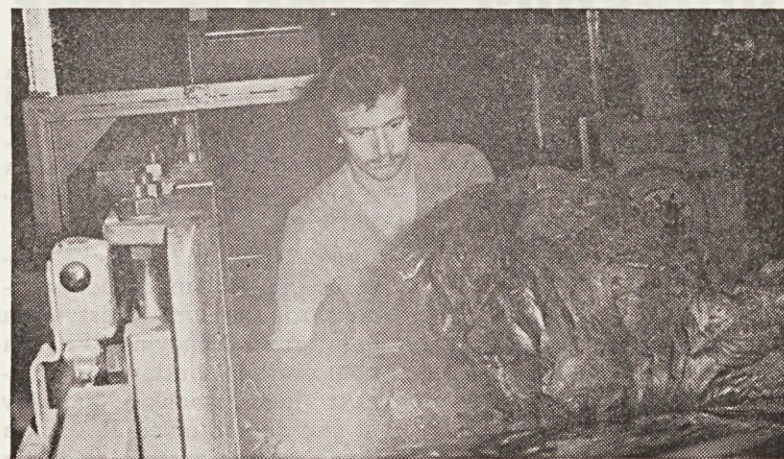
Letos je imelo razširjeno predsedstvo osnovnih organizacij ZSM v TAP več sej, na katerih smo se dogovarjali o delu, sprejeli program, izvolili komisije za posamezne naloge ter obravnavali tekoče probleme v našem stozdu. Značilno za prvo obdobje našega dela je predvsem to, da smo skušali pridobiti k delu čimveč mladincev. To je bila težja naloga, kot smo menili v začetku, in ji nismo bili povsem kos, zato smo iskali razne poti in možnosti za čimboljši uspeh. Tesneje smo sodelovali v vodstvu tozdov in organizacijo ZK ter kritično obravnavali pomanjkljivosti pri našem delu.

Z razdelitvijo nalog in boljšo organizacijo smo dosegli vidne uspehe. Organizirali smo športna tekmovanja v streljanju, malem nogometu, šahu. Zelo uspešno je bilo izvedeno tekmovanje tudi v kegljanju na igrišču Benedik, kjer smo igrali po sistemu 50 lučajev. Vsak tozd, skupaj 5 po številu, imajo lastne ekipe. V sklepnih tekmovanjih smo se držali

sistema, da je šlo v nadaljnja tekmovanja po 5 igralcev iz posameznega tozda. Tekmovanje so se udeleževali predvsem mladi iz priozvodnje. Najbolje uvrščenim so bile podeljene diplome, najbolj aktivnim mladincem pa še priznanja. Naši mladinci so se udeleževali raznih športnih tekmovanj, ki so bila organizirana na nivoju Save, prav tako pa tudi več seminarjev, ki so jih organizirale družbenopolitične organizacije. Ob dnevu zmage so se člani udeležili pohoda »Po poteh tovarštva in spominov« v Ljubljani.

V drugem obdobju, ko nam je uspelo vključiti v delo večje število mladincev, smo se lotili težjih akcij, kot je izvedba delovne akcije, predlaganje mladincev v članstvo ZK, obravnavanje tehnološke in delovne discipline in drugo.

Kljub uspehih, ki smo jih dosegli, pa z delom ne moremo biti zadovoljni in si moramo tudi v prihodnje prizadevati za boljše in učinkovitejše delo naše organizacije.

Predgrevanje zmesi v TAP

Naj ti bo srečen rojstni dan, Jugoslavija, socialistična!

»Danas,
u ovu jesen,
golubovi koji su Ti izdali
uverenje o besmrtnosti;
slučaj,
širom zemlje guguću tvoje ime!...«

Ne umira se več pod tvojimi ostarelimi mostovi; pod sončnimi žarkmi se dviga mlada trava, ki je podobna otroštvu, otroštvu brez trudnih oči. Samo na morovskem pomolu, v ulici Svetožarja Markovića, na trgu Djure Salaja in povsod, v širini mesta — že 33 let čakamo Daro, Ratka, Dragišo... Zato so oktobrska jutra bolj rdeča in Užice vse dražje!

Ti, iz rafalov, ran in podedovanega vojaškega plašča rojena Jugoslavija, socialistična.

Iz marčevskih demonstracij in premrzlih kosti igmanskih in Srdjanovih. Iz rumenila novembrskih zor, ki se ulivajo v vsebino nove, demokratične oblasti; dvignili so glave vsi tvoji Ililjani in zasvetila so jutra rdeča kot komunizem.

V Bihaču '42. Na prvem zasedanju Avnoja.

V NERETVANSKIH RANAH

Sonce je osvetlilo vrhove Volnjaka in Zelengore, ki sta skrili v svoje globače in bregove krajiščniki Banjice in Dalmatince; zacelile so se rane kanjona Pive, Vučeva, Tjentišta...

Jugoslavija je Sutjeska. Utrujena, lačna, zdesetkana, brez tovarišev, ki jih je imela tako rada. Krvava Sutjeska!

Mi, Titovi, Leninovi, Marksovi izpeli smo ti himne ljubezni z ranami svojimi, na katere se danes spominjamo s svinčnikom, s krampom. Odločno, z ljubeznijo. Vojaki se vračajo. V svobodo, v mesta, v oči jadranske zaljubljeni.

Da dokončajo pesem Marseljeze... da ohranjajo ta 29. november 1943. Jajce! Zmago narodne revolucije v Jugoslaviji. Zato ljubimo danes, ljubimo za vse večeraj, pogled pa usmerimo v jutri... za tiste, ki so bili in za tiste, ki bodo prišli.

Iz jarkov in maršev, po zaježeni poti, tako sončni, hitimo nasproti bratstvu. Odklenimo srca in v veliki brezkončnosti dahnimo samo eno ime — Jugoslavija. »Iz rane, iz krvi, svoboda izrasta!«

Samoupravno odločanje!

TEMELJNA ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA. DELOVNI USPEHI

Na čelu z našim Titom zbudimo jutro in sonce na vzhodu, dolga in trnova pot je bila do svobode. S krvijo je natopljena naša zemlja. Z ognjenimi srci so šli heroji v smrt. Vodil jih je On. Kot nezlomljivi oporniki še sedaj stoji nad našimi dosežki. Popeljal je našo partijo, močna roka je vodila za seboj milijone. Vodil jih je, odločen, da bo naša čast simbol v svetu.

Skozi strele vojna in gromov revolucije je šel na čelu z jeklenim srcem, visoko vzdignjene glave. Ptica je pohodila črno kačo fašizma. On je bil pobudnik, ki je pešiči ljudi popeljal proti milijonom, ki so grozili. In zmagal. Zgradil novo družbo sreče in brezskrbnosti. Zgradil naš veliki danes in nad nami bdi, bdi nad cvetjem življenja z neuničljivo pesmijo miru.

Živi nam

Socialistična republika naša!

Po tvoji poti hodimo, nove se zmage glase!

Biljana Lužanin

Pismo z gornjo vsebino smo, žal, dobili šele po praznikih (op. ur.).

Svečana prisega v vojašnici Stane Žagar

Na razmočenem kasarniškem dvorišču so se te deževne sobote zbrali vsi na novo prišli vojaki iz vseh koncev Jugoslavije. Svečano okrašena tribuna, kot po vrhvi postavljene vojaki ter številni gostje in dijaki so z nestrpnostjo čakali zastavi vod, ki bo s svečanim mimohodom ob ritmu vojaškega orkestra naznanil začetek slavnosti. Dež, ki je neusmiljeno lil, ni motil brezhibnosti prireditve. Zastavi vod je s »strojevim korakom« prikorakal mimo slavnostne tribune in se postavil proti vrstam vojakom. Svečanost se je pričela.

Tovariš polkovnik Marjanac Momčilo, komandant kasarne, je v spremstvu starešin, komande in

predstavnikov družbenopolitičnih organizacij skupščine občine Kranj stopil na oder in pozdravil mlade vojake. Seznanil jih je s tem, da bodo morali vsi za njim, besedo za besedo, ponavljati svečano prisego, ki se glasi:

»Jaz, (ime in priimek), slovesno obljubljam, da bom vdan službi svojemu ljudstvu, da bom branil domovino SFRJ, da bom ohranjal bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov in narodnosti, ugled JLA in da bom zvesto izvrševal povelja svojih starešin. Vedno se bom

Podpis svečane zaobljube

pripravljen bojevati za svobodo in čast domovine in ne bom okleval v tem boju žrtvovati tudi svoje življenje.»

Po dani svečani prisegi se je tovariš Marjanac zahvalil mladim vojakom z naslednjimi besedami:

Tovariši, mladi vojaki!

Vsem, ki ste v tem trenutku dali svečano prisego, čestitam. Svečana prisega je vzvišeno dejanje, s katerim državljani SFRJ, ki vstopijo v JLA, zavestno sprejmejo vso odgovornost v obrambi svoje socialistične domovine.

čne domovine. Svečana prisega velja do konca vojne obveznosti.

Med NOB so naši borci dajali svečano prisego, prisegajoč, da bodo dali tudi svoja življenja, dokler ne bo dežela osvobodjena in okupator ter domači izdajalci uničeni. To svečano prisego so naši borci častno izpolnili. Verjamem, da bi tudi mi vsi skupaj prav tako častno izpolnili svečano prisego kot naši borci v NOB, če bi to bilo potrebno. Tudi danes bi dali svojo kri in življenje v obrambi naše lepe, samoupravne socialistične domovine.

Na žalost je v svetu situacija še vedno zapletena in obstaja stalna nevarnost za svobodo in neodvis-

nost predvsem majhnih narodov. Vojne so vsakdanji pojav, zato moramo biti vedno pripravljeni braniti svojo neodvisnost. Naloga vseh nas je, da dograjujemo našo bojno pripravljenost do najvišje stopnje.

Tovariši, mladi vojaki! Vi ste pred dnevi prišli na služenje vojaškega roka. Prišli ste iz vseh krajev Jugoslavije. V teh vrstah stojijo pripadniki vseh narodov in narodnosti naše domovine, zato je naša dolžnost varovati bratstvo in enotnost, enega najlepših plodov naše revolucije. Prišli ste na Gorenjsko, prelepi kraj naše domovine. Razvijajte dobre odnose s ljudmi na tem področju in prispevajte k zblizovanju naših narodov in narodnosti.

Naše enote morajo biti homogene, močne in z visoko moralo. To tudi so. Vaša naloga je, da daste svoj delež h krepitvi moralno-političnega stanja. Prizadevati si morate, da se čim več učite in naučite in da boste čimprej sposobni braniti našo domovino. V izvrševanju nalog vam bodo pomagali starešine in starejši vojaki, zato z vso pravico zahtevajte njihovo pomoč.

Enota, v katero ste prišli, je dosegla dobre rezultate v vseh elementih bojne pripravljenosti. Zaradi tega tudi obstaja možnost, da naša enota kandidira za najboljšo enoto za dan JLA, 22. decembra. Zato je naloga vseh nas prizadevati si, doseči čimboljšo uvrstitev, za kar obstaja realna možnost le če se vnaprej maksimalno potrudimo.

Še enkrat vam čestitam ob svečani prisegi, slavnostnemu dejanju z željo, da se v naši sredi dobro počutite, da boste zdravi in dobro razpoloženi in da boste vzorni vojaki in mladinci.

Naj živi naša nova socialistična Jugoslavija! Naj živi naš vrhovni komandant in predsednik tovariš Tito!

Lacko Vladimir

DS Prodajne organizacije Sava o inventurah v prodajalnah

Na svoji zadnji seji je delavski svet Prodajne organizacije Sava obravnaval poročilo inventurne komisije, ki je pregledala poslovanje v vseh naših 21 trgovinah. Čeprav je bil poslovni rezultat pozitiven, saj je prodajna organizacija v prvih devetih mesecih letošnjega leta izkazala 285 milijonov starih dinarjev ostanka dohodka, je bilo več pripomb k pomanjkljivostim v posameznih trgovinah.

blago. Raztovarjanje s kamionov je ponekod zvezano s prenašanjem izdelkov s prostora pred prodajalno skozi prodajni prostor do priročnega skladišča. Če je to ravno ob času, ko je v prodajni tudi precej kupcev, potem si lahko vsakdo predstavlja, da je takrat v prodajni vse narobe. Po eni strani manjka prodajalcev, ki bi čimprej zadovoljili želje kupcev, po drugi

Tu ne mislimo samo na razširitev lastnih zmogljivosti, ampak tudi na konkurenčne delovne organizacije (npr. Miloje Zakić).

Pri gumijskih tehničnih izdelkih je stanje precej različno. Če pričnem z velopenvmatikom, opažamo manjši zastoj pri velopenvmatiki z žmulo, kar glede na obstoječe zmogljivosti jugoslovanske gumarske industrije še ni zaskrbljujoče, zelo verjetno pa bo izgradnja predvidenih kapacitet v SR Srbiji in Bosni povzročila izrazito močnejšo ponudbo od povpraševanja na našem tržišču. Glede na razvoj v svetu pa mislim, da je vprašanje, kako se bo odzval na tako močno ponudbo tudi mednarodni trg. Žična velo in moped pnevmatika ter pony plašči pa se prodajajo normalno.

Večji zastoj v prodaji se je letos pojavil pri gumiranem platnu predvsem zaradi plačilne nesposobnosti konfekcionerjev tega blaga, poleg tega pa še pri klinastih jermenih, kjer je asortiment naše tovarne precej pičel in je to glavni razlog težavam pri prodaji, ter pri profilih, kjer pa je moje osebno mnenje, da imamo še precej neobdelano tržišče. Sicer pa pri gumeno-tehničnih izdelkih ni večjih težav s prodajo, bodisi da gre za izdelke iz Kranja ali iz Niša.

Nekaj težav je le pri gumijski obuvi, ki jo proizvaja Vulkan Niš.

Specifična pa je situacija na tržišču umetnega usnja, ki letos predstavlja po vrednosti le dobro desetino našega asortimenta. Tu občutimo izredno močno konkurenco jugoslovanskih proizvajalcev (Jugovnil, Violeta, Catex in v zadnjem času že tudi Duvno), poleg tega pa prav na tem področju vlada popoln nered pri uvozu. Morda na to vpliva tudi relativno slaba medsebojna povznanost proizvajalcev umetnega usnja, zato je gotovo omembe vredno, da se prav na tem področju v zadnjem času pripravljajo dogovori o medsebojnem povezovanju.

Tudi prodaja izdelkov ostalih skupnosti tozdov izven Kranja gre kar v redu, pri čemer je opaziti delno pomanjkanje protektirane avtopnevmatike tako iz Ljubljane kot iz Rume; sicer pa je za zdaj delež omenjenih proizvajalcev v prodaji po savski prodajni organizaciji še relativno majhen.

— Kakšen uspeh predvidevate ob koncu leta?

Glede na težave, ki se pojavljajo ob vsakem prehodu obračuna od fakturiranja na vnovčljivo realizacijo, upam, da bomo ostali pozitivni. To prepričanje nam utrjuje tudi dejstvo, da smo v desetih mesecih zabeležili prvič, kar obstaja Prodajna organizacija Sava, nekaj več kot 1 milijardo starih dinarjev ostanka dohodka.

Bolj urejeno poslovanje v okviru danih možnosti

Tako so npr. v nekaterih trgovinah neustrezni skladišni prostori, v katerih se ponekod naši izdelki zaradi vlage celo kvarijo, drugod so skladišča precej oddaljena od trgovine, pri čemer ni ustreznih prevoznih sredstev za povezavo med trgovino in skladiščem, druge zopet je skladišnih prostorov v enem mestu več, kar spet povzroča določene težave, posebno inventurnim komisijam. Inventurne komisije so ugotovljale tudi določene pomanjkljivosti pri vodenju evidence o sprejetih in izdanih izdelkih. Končno pa je delavski svet POS ugotavljal tudi določene pomanjkljivosti in nepravilnosti, ki se pojavljajo drugje v delovni organizaciji, kot npr. pri označevanju kvalitete izdelkov.

Delavski svet je po temeljiti razpravi sprejel več sklepov za odpravo pomanjkljivosti in izboljšanje poslovanja. Odgovorne službe in delavci prodajne organizacije morajo v prihodnje posvetiti več pozornosti klasifikaciji izdelkov in rednemu urejanju dokumentacije ter čimbolj urejenemu poslovanju v okviru možnosti.

Da bi o problematiki prodaje zvedeli kaj več, smo na razgovor povabili tov. Andreja Košiča, direktorja Prodajne organizacije Sava.

— Kakšni so delovni pogoji v naših prodajalnah in na katere težave največkrat naletite?

Težav pri našem poslovanju je tako kot pri katerikoli drugem delu precej, zato se bom omejil le na prostorske. Ko govorim o teh, je treba naše delovne pogoje pogledati z več vidikov. Če ocenjujemo delovne pogoje v prodajalnah, potem bi tem skoraj lahko dejali, da so dobri, z eno samo izjemo, v večini prodajalnih takrat, ko sprejemajo

pa ni dovolj delavcev za razkladanje in uskladiščenje izdelkov.

Občutno slabše pa je s skladišči. Pri tem naj spomnim Savčane, da smo dosedaj zgradili samo eno večjo (in sploh edino) skladišče v Zagrebu, ki meri skoraj 1000 m², vsa ostala, pretežno manjša skladišča pa imamo v najemu. Kako težko je danes dobiti v najem primerno skladišče za zmerno ceno, naj služi primer v Beogradu. Tam je brez pretiravanja pet ljudi poleg svojih ostalih zadolžitev vse leto iskalo primeren skladišni prostor, pri čemer je trenutno najugodnejša ponudba približno 500 m² po dokaj visoki ceni 65 din za kvadratni meter. Zato moramo tudi za ceno manj primerno uskladiščenih izdelkov v zadnjem času odpirati nove lokale, za katere pa vemo, koliko koristi nam prinašajo.

— Kakšna je situacija na jugoslovanskem tržišču gumijskih izdelkov?

Ker je stanje različno pri posameznih skupinah izdelkov, ki jih proizvajajo naša ali pa druge gumarske tovarne, bom skušal odgovoriti tako, da ga bom opisal po skupinah izdelkov.

Pri avtopnevmatiki ločimo v glavnem dve skupini, in sicer radialno in diagonalno avtopnevmatiko. Pri tem v zadnjem času tako pri tovarnih kot tudi pri potniških radialnih avtoplaščih lahko ugotavljamo precej visoko stopnjo konjunktore. Na sploh pa označuje letošnje leto izredno močno pomanjkanje savskih radialnih potniških plaščev skoraj vseh dimenzij na domačem tržišču. K temu je v veliki meri pripomogel izredno močan izvoz omenjenih pnevmatik. Zato lahko računamo, da bo predvidena razširitev v prihodnjem letu uravnovesila razmerje med ponudbo in povpraševanjem.

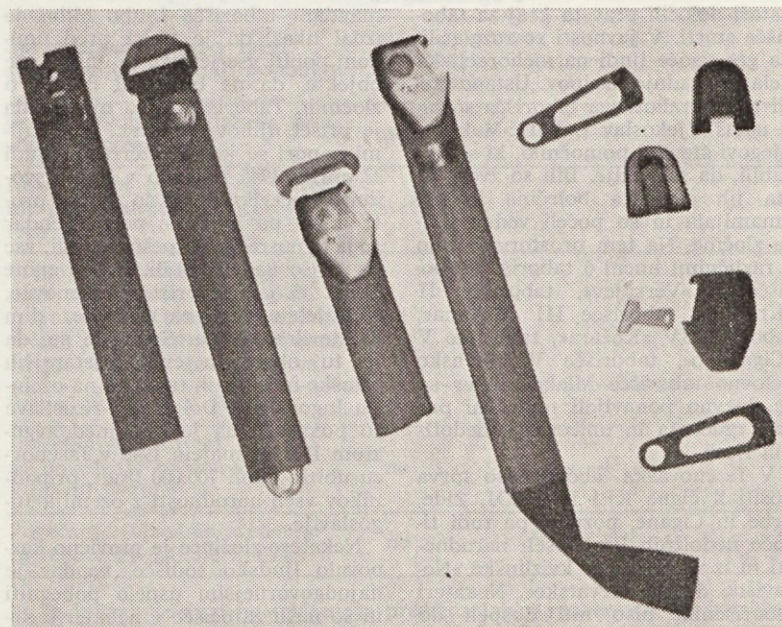
Totra razširja proizvodni program

Skoraj tako neopazno, da tega ne ve niti večina Totračanov je tozdr Tovarna izdelkov iz plastičnih mas osvojila in že dalj časa redno proizvaja nov artikel — bužirko za avtomobilski varnostni pas. Varnostni pas vsi poznamo in kmalu ga bomo morali avtomobilisti tudi imeti, zato ga podrobneje ne bi opisovali. Opisali bomo sestavni del tega pasu, ki ga proizvajamo v naši delovni organizaciji. Bužirka je ploščata cev iz polietilena (okitena), ki ima nalogo, da ščiti varnostni pas in varnejšo namestitvev. Bužirke izdelujemo za Tovarno kovinske galanterije v Ljubljani, ki jih vgrajuje v svoje varnostne pasove za različne tipe vozil Citroen (Cimos) pa tudi za

druge. Bužirke izdelujemo v dolžinah med 200 in 350 mm dolžine, odvisno za kateri tip pasu gre. Doslej smo jih izdelali že čez 200.000 kosov, v letu 1977 pa jih bomo mesečno proizvajali po 30.000. Poleg Bužirke, delamo za varnostni pas tudi obešala in pokrovčke, po vsej verjetnosti pa bomo kmalu izdelovali tudi gumbce in ohišje ključavnic varnostnega pasu.

Ceprav je videti novi artikel preprosto, pa naj pripomnimo, da ga ni bilo tako lahko osvojiti. Trud vseh, ki so sodelovali pri osvajanju bužirke za varnostni pas, pa je nedvomno poplačan s tem, da so se uvrstile v našo redno proizvodnjo.

ps

Deli varnostnega pasu zaščiteni z našo bužirko

Obiskali smo Jasenovac

V meglenem jutru 11. 9. 1976 se je ob 6. uri zbralo pred hotelom Creina v Kranju 64 članov aktivna ZB SAVA Kranj ter v dveh avtobusih krenilo na tovariški izlet, da bi si ogledali nekdanje ustaško koncentracijsko taborišče Jasenovac.

Pot nas je vodila skozi Ljubljano, Brežice s krajšim postankom za obvezni jutranji obrok kavice in skozi Zagreb v Jasenovac.

Ceprav nas je nekaj časa spremljalo megleno vreme in je v presledkih deževalo, pa nas je od Zagreba dalje pozdravljalo sonce ter nas gredo s toplimi žarki. V avtobusih pa sta za dobro voljo ter tovariško vzdušje skrbela neutrudna harmonikarja Maks Zupanc ter Franc Kavčič. Vso pot nas je spremljala partizanska pesem, šale, dobra volja, ki pa je pojenjala brž ko smo se približevali strahotnemu kraju — Jasenovcu.

Na poti od Zagreba proti Beogradu je približno pri 100 kilometru tabla, ki nas opozarja, naj z magistrale zavijemo 10 km oddaljeni Jasenovac. Prav bi bilo, da bi vsi, ki se tu vozijo mimo, vsaj enkrat obiskali to mesto ob Savi, ki leži nasproti izliva Une in ga redko najdemo vpisanega na naših zemljevidih.

kakšne delovne skupine in so z golimi rokami kopali in gradili nasip od železniške proge do reke Save, ki je zapiral taboriščni prostor. Zaradi nehygieničnih razmer in okužene vode, so se širile različne bolezni, naporno delo in lakota sta izčrpavala ljudi. Dogajalo se je, da so zdravniki-taboriščniki z največjim naporom rešili življenje kakemu jetniku, takoj po ozdravljenju pa so ga ustaši pobili.

Taborišče so varovale posebne ustaške bojne enote, približno 3500 ljudi, kolikor je bilo dnevno tudi jetnikov v taborišču, tako da je prišel na vsakega jetnika po en ustaš. Poleg tega pa so bili jetniki telesno in duševno popolnoma izčrpani, tako da bi bil odpor skoraj nemogoč. V letu 1944 je komunistom uspelo organizirati taboriščni komite in se po kanalih celo povezati s komitejem v mestu in s Kozaračkim odredom, vendar zaradi številnih dnevnih likvidacij v taborišču ni bilo mogoče ničesar ukreniti. Razne partizanske enote — Kozarački odred, Banijska enota in Češka brigada »Jan Žižka« so poskušale osvoboditi taboriščnike, toda zaradi premočnih ustaških utrb se jim to kljub velikim žrtvam ni posrečilo. Zavenziška

Danes so na področju Jasenovca številni umetniški spomeniki, ki označujejo mesta množičnega umiranja, dokončan je tudi spominski muzej, ki priča, kakšnih zločinov je sposoben človek proti človeku. Jasenovac nam pripoveduje, kaj je fašizem, nas svari, naj se kaj takega nikoli več ne ponovi, da je treba zatreči zlo fašizma v samem začetku ter preprečiti, da bi se človek še kdaj panižal do zveri.

Največji spomenik v Jasenovcu, veliki kamniti cvet, ponazarja misel, da je pravičnost premagala nasilje, brezumnost in sovraštvo.

Potnik, ki prihajaš s katerekoli strani sveta, ustavi se na tem križišču, pokloni se travam, ki kličejo iz src 700.000 mož, žena in otrok in poslušaj, kaj ti sporočajo.

Tudi vsi udeleženci izleta smo nemo ter z bolečino v srcih strmeli nad grozotami te trpljenja nedolžnih ljudi, ki so na tem koščku zemlje umirali samo zato, ker so bili rodoljubi, ker niso bili hlapci, temveč ponosni ljudje. Poklonili smo se žrtvam z nemo bolečino, a z zavestjo, da njihove žrtve niso bile zaman, saj je iz njihove krvi ter krvi pre-

lite po vsej naši domovini sklilo seme bratstva in enotnosti ter boljše ga jutrišnjega dne.

S to zavestjo smo se tiho poslovili od Jasenovca.

Na povratku je v avtobusu vlada la tišina, vsakdo je bil še pod vtisi tega, kar je videl v muzeju ali prečital iz kupljene brošure Jasenovac. Le počasi je zopet prevladovalo lepše razpoloženje, ubrani zvoki harmonikarja ter partizanskih pesmi so povrnili razpoloženje, posebno, ko smo se v Brežicah izdatno podprli ter se ob zvokih poskočnih viž tudi zavrteli. S prijateljskimi stiski rok ter željo na skorajšnje nasvidenje na podobnih izletih smo se v večernih urah razšli v Kranju zopet na svoje domove.

Vsi udeleženci izleta se zahvaljujejo odboru aktivna ZB za lepo, prijateljsko srečanje ter dobro organiziran izlet, kakršnih si še želimo. Vsem članom pa, ki na ta izlet iz kakršnihkoli razlogov niso šli, pa priporočamo: »Malo nas je še, vsako leto manj, bodimo enotni, spoznajmo se med seboj, bodimo zopet tovariši kot nekoč, kajti v enotnosti in slogi je naša moč«.

Franc Mertelj

Totrški sindikalni izlet

Večkrat zasledimo v našem glasilu zapise o mladinskih, strokovnih in drugih izletih, ki jih organizirajo posamezni toždi ali organizacije. Ker imajo taki zapisi arhivsko vrednost za naše znanke, bomo poročali tudi o sindikalnem izletu delovne organizacije Torta.

Izlet je bil organiziran na soboto, 25. 9. 1976. Zasnovan je bil tako, da bi si lahko udeleženci ogledali lepote naše ožje domovine ter se obenem seznanili tudi z nekaterimi zgodovinskimi kraji in spomeniki. Odziv na razpis je bil lep. Prijavilo se je kar 93 članov, izleta pa se jih je udeležilo 83 — za dva avtobusa. Odhod izpred tovarne je bil nekaj po 7. uri. Prvi postanek je bil že na Trojanah, to pa ne zaradi njihove zgodovine ampak zaradi trojanskih krofov, ki tako zapeljivo diše, da se le malokdo lahko upre skušnjavi in se odpelje mimo »Konjska«, ne da bi si jih privoščil. Krofi in nekaj kapljic »konkretne« pijače, ki so jo previdni organizatorji vzeli s seboj, je dvignilo razpoloženje udeležencev in pregnalo jutranjo čemernost in zaspanost. Naslednji postanek je bil v Celju le toliko, da so se fantje lahko malo pretegnili, dekleta pa opravila to in ono. Iz Celja do Podčetrka ni daleč, vseeno pa se ni nihče pritoževal, ko sta se avtobusa za eno uro ustavila pri znamenitih atomskih toplicah. Zdravilna kopel je vabila, ker pa je vodič izleta razložil, da je ena ura namakanja pre-

malo za odpravo revme, se ni nihče odločil, da bi zmočil kopalke. Naslednja postaja na poti je bil kraj, katerega je marsikdo že dolgo želel obiskati. To je Kumrovec, rojstni kraj našega Tita. Z zanimanjem so si ogledali tako rojstno hišo in mogočni in lepi Dom mladine. Ogledovanje in močni utisi ob tem so večino izčrpali, zato se je kosilo, ki je bilo organizirano v prijetni gostilni v Bistrici ob Sotli, kar prileglo. Tu je bil tudi daljši postanek, namenjen družabnemu razvedrilu. Okrog 17. ure sta avtobusa izletnike pripeljala v Stubice. Monumentalni spomenik Matiji Gubcu je na vse napravil veličasten vtis. Dan se je že prevečal in treba je bilo obrniti proti domu. Okrog 20. ure je bil tridesetminutni postanek v Brežicah. Tu so se že malo poznali utrujenost izletnikov in napor celodnevne vožnje, saj se niso mogli zediniti za nadaljnji program izleta. Nekdo bi se rad kje še malo pozabaval, drugi pa si je želel priti čimprej domov. Do Ljubljane je bil le še kratek postanek pri motelu v Grosupljem, okrog devete ure pa je bila večina udeležencev že lepo na varnem — doma. Večina meni, da je bil izlet lep, da je torej uspel. Želeli bi si le, da bi bil dan daljši, da bi imeli več časa za postanke ali, da bi bila načrtana pot izleta krajša. Nedvomno bodo organizatorji te želje pri naslednjem izletu upoštevali.

ps

Člani ZB pred memorialnim muzejem v Jasenovcu

Jasenovac je mesto bolečin, trpljenja in smrti v drugi svetovni vojni in eno najstrašnejših fašističnih taborišč tega časa v Evropi. Leži med Lonjskim in Mokrim poljem. Reka Sava, Una, Veliki strug in Treberž ga pogosto poplavlja. To je bil tudi eden izmed razlogov, da so ustaši določili prav ta kraj za taborišče smrti. V javnosti so razglasili, da gre tisoče ljudi na melioracijska dela in gradnje nasipov. Ustanovitelji tega strahotnega taborišča so bili ustaš Vjekoslav Luburič-Maks in njegovi številni pomočniki, ki so pozabili, da so ljudje. Bili so zveri, ki sta jih človeška bolečina in kri omamljala in so počeli vedno hujše zločine. Na tem prostoru je bilo z različnimi imeni 6 taborišč (Taborišče I »Versajev«, taborišče II »Kraplje«, taborišče III »Ciglan«, taborišče IV »Kožara«, taborišče V »Cigansko«, taborišče VI »Zensko delovno taborišče Mlaka«), kjer so se dnevno ponavljali množični prizori mučenja in uničevanja nedolžnih ljudi.

V Jasenovaška taborišča so sprva pošiljali člane KPJ in SKOJ, Žide, Srbe in Cigane, pozneje pa tudi tisoče nedolžnih ljudi vseh narodnosti in iz vseh krajev kvizlinške »Nezavisne države Hrvatske«. Nekateri taboriščniki niso niti dospeli do taborišč, pobili so jih že na poti. Taboriščniki so bili razdeljeni v ne-

letala so leta 1944 bombardirala obzidje taborišča, da bi s tem omogočila upor in beg taboriščnikov, vendar so to ustaši izkoristili in svoje množične pokole pripisali posledicam bombardiranja.

Vojna se je bližala h kraju in paničen strah je zajel zločince. Komandant taborišča Ljubo Miloš je izdal ukaz, da je treba pred umikom pobiti vse jetnike in uničiti vse objekte, da ne bi ostali dokazi o zločinih. Taboriščniki so uvideli, da je prišel njihov trenutek. Z zadnjimi naporom se je 1300 izčrpanih ljudi 22. aprila 1945 pognalo v boj s svojimi klavci. Poskušali so zbežati proti gozdu po Mokrem polju, vendar se je to posrečilo le peščici ljudi, vse druge so ustaši pobili. Ko so enote JLA 2. maja 1945 prišle v Jasenovac, so našle samo na ruševine, dim in številna trupla. Spoznale so, da je tu obstajalo eno najstarejših ustaško-fašističnih taborišč na ozemlju Jugoslavije. Dolgoletne raziskave so pokazale, da je bilo med avgustom 1941 in majem 1945 v Jasenovcu ubitih okoli 700.000 ljudi, pripadnikov vseh narodnosti z ozemlja Jugoslavije.

Nekatere zločince je pravično kaznovalo ljudsko sodišče, vendar je najodgovornejšim uspelo pobegniti in so našli zatočišče v nekaterih deželah Evrope in Južne Amerike, kjer še sedaj sejejo seme fašizma.

Posnetek za spomin

Zakon o združenem delu sprejet

V čem je pravzaprav izjemnost dne, ko so delegati skupščine SFRJ soglasno sprejeli zakon o združenem delu?

Ta izjemnost, o kateri je v svojem ekspoziju govoril tudi predsednik skupščine SFRJ Kiro Gligorov, ima slej ali prej več razsežnosti, ki skupaj predstavljajo nov mejnik na četrstoletno pot našega samoupravnega razvoja. Petindvajseti november je datum, h kateremu se bomo še velikokrat vračali. Vendar je od tega, kako smo v resnici doumeli ta datum, v mnogočem odvisno, kako bodo določila zakona o združenem delu jela zoreti v samoupravni praksi.

Konec koncev pa delegatom ni bilo težko dvigniti rok za zakon, ki smo ga začeli pripravljati praktično le nekaj mesecev po sprejemu zadnje ustave in katerega idejnopolitična izhodišča ter družbeno-ekonomske opredelitve so dobile v skoraj sedemmesečni javni razpravi tako neizbrisno potrditev, da razen nekaj manjših popravkov in dopolnitev resnično ni ostalo drugega kakor »za«. Vsaj zaenkrat.

Kajti kot noben od dosedanjih tovrstnih dokumentov, s katerimi smo — včasih laže, drugič mukoma, tu z več, tam z manj sreče — orali ledino socialistične samoupravne demokracije, tako tudi zakon o združenem delu ni in ne more biti nekaj dokončnega in tudi ne lek za vse bolezni. Kakor hitro bi namreč na kaj takega pristali, takoj bi se znašli v tujih vodah, v družbenem položaju, ki ima prav malo skupnega s politično dokritno, katere poglavitnih potez se bomo zlasti živo spomnili ob ponedeljkovem prazniku.

Z zakonom o združenem delu znova (sistemsko) poudarjamo, da »pri uresničevanju svojega vladajočega položaja v družbi delavci svobodno, neposredno in enakopravno upravljajo celotno združeno delo«, da »imajo delavci neodtujljivo pravico odločanja o pogojih in rezultatih svojega dela«. Te samoupravne

resnice smo že velikokrat zapisali (in še jih bomo), toda tako, kakor smo to storili včeraj, še nikdar. Napravili smo namreč tisti družbeno razvojni korak, ki tudi institucionalno in kategorialno zagotavlja, da bo vedno manj možnosti samoupravnega slepomišljenja in da bo ustvarjanje, razporejanje ter delitev dohodka dejansko v dosegu delavčevih odločitev.

Omenjeni dokument pa je nedvomno le zbirka norm o samoupravnem ravnanju, ki so sicer najboljše zamišljene, vendar še zdaleč ne uporabne za vsako priložnost, za prav vsak delovni kolektiv. Marsikaj tega se je pokazalo že v javni razpravi, marsikaj se še bo. In to bo bržkone najboljša pot, da vsebina tega zakona postane čimpristnejši odraz delavčevih hotenj in preobrazbenih prizadevanj, čimvernejša podoba sedanjih družbenih stremeljenj in samoupravne prakse. To pa terja, da se takoj, že danes, kar najboljše družbeno organiziramo, kajti dela, ki nas čaka, nikakor ni malo.

Kakor je res, da se samoupravljanje ne začneja z včerajšnjim dnem in z zakonom o združenem delu, tako bi se zelo motili, kot je dejal Edvard Kardelj, če bi mislili, da je to najvišji vrh, ki ga socializem lahko doseže. Z drugimi besedami: ravno dosedanje izkušnje pri razvijanju samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov so omogočile, da smo sestavili zakon, ki mu lahko z vso upravičenostjo rečemo — kodeks delavskega samoupravljanja na sedanji stopnji družbenega razvoja.

Izjemnost tega dogodka pa ima še eno razsežnost: obema prevladujočima svetovnima variantama družbenega razvoja — kapitalistični na eni in državno socialistični na drugi strani — smo še z večjo prepričljivostjo in doslednostjo pokazali našo, izvirno jugoslovansko alternativo. Perspektivo, ki smo ji bili vselej in ji ostajamo zvesti.

»Delo«

Kako uveljavljamo pravico in dolžnost, da se o najpomembnejših zadevah osebno odločamo?

Ustavni amandmaji in nato nova ustava v začetku leta 1974 pomenijo nov kvaliteten premik pri uveljavljanju odločanja delavcev-samoupravljalcev.

V ustavi je zapisano: »Samoupravljanje v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela uresničuje delavec enakopravno in v vzajemni odgovornosti z drugimi delavci v organizaciji z odločanjem na zborih delavcev, referendumom in drugimi oblikami osebnega izjavljanja, po delegatih...«

Doslej se je večina organizacij združenega dela in tako tudi naša odločila, da o zadevah, ki jih sprejemajo vsi delavci, odločajo na zborih, manj pa z referendumom.

Poglejmo še enkrat, kakšne odločitve smo v letošnjem letu sprejemali na zborih in kako smo jih sprejemali. Poglejmo na kratko, saj smo bili o vseh predlogih in odločitvah sproti seznanjeni z Informatorjem.

Skupna vprašanja, o katerih smo odločali na zborih vseh tozdov	Ali je bil potreben usklajevalni postopek	Ali so bile sprejete pripombe	ne, malo, veliko
Gospodarski načrt za leto 1976	ne	—	— +
Samoupravni sporazum o odgovornosti delavcev	da — ponovno odločanje na zborih	—	— +
Spremembe določil o osebnih dohodkih na osnovi sindikalne liste	da — ponovno odločanje na zborih	—	— +

Investicijski projekt za povečanje proizvodnje R-plaščev — II. faza	ne	—	+	—
Zaključni račun za leto 1975	ne	—	—	+
Sporazum o temeljnih srednjeročnega plana razvoja delovne organizacije	da — uskladitev na delavskem svetu delovne organizacije	—	—	+
Spremembe določil v zvezi s povišanjem osebnih dohodkov	da — ponovno odločanje na zborih	—	—	+
Dopolnitev investicijskega dela gospodarskega načrta	ne	—	+	—
Investicijski projekt za povečanje proizvodnje R-plaščev — III. faza	ne	+	—	—
Dogovor o temeljnih srednjeročnega družbenega plana SRS in sporazumi o temeljnih srednjeročnih planov interesnih skupnosti na področju gospodarstva	ne	—	+	—
Pomoč po potresu Posočju	ne	—	+	—
Investicijski projekt za povečanje proizvodnje klinastih jermenov	ne	—	+	—
Povečanje finančnih sredstev za tekoče investicije v TTI	ne	—	+	—

Že iz tega zelo poenostavljenega pregleda lahko razberemo, da odločitve na zborih niso več samo formalne, ampak se delavci vključujejo z vprašanji, pripombami in novimi predlogi. (Nadaljevanje na 15. strani)

O telefonih

Telefoniranje je najbolj razširjena oblika komuniciranja na daljavo. Brez telefona si ne moremo predstavljati sodobnega življenja in proizvodnje, pomemben je prav tako kot stroj, ki izdeluje izdelke, ali računalnik, ki obdeluje podatke. Prvi začetki so nastali že leta 1861, ko je REISS pokazal prvo izvedbo mikrofona, za začetnika pa priznava mo GRAHAMA BELLA, ki je prvi pokazal praktično vrednot te naprave. Telefonija je svoj skokovit razvoj dosegla po drugi svetovni vojni, tako kot vsa druga področja tehnike. Strojovnjaki so razvili nove vrste telefonskih central, pojavili so se novi kabli, začel se je prenos po visokofrekvenčnih kanalih. Jugoslavija je sicer na področju telefonije dosegla velik razvoj, vendar ne smemo biti zadovoljni, saj smo še vedno med zadnjimi v Evropi.

In kako telefoniramo v Savi? Naštemo osnovne elemente telefonije in jih opišimo:

TELEFONSKI APARATI — črni, rdeči, dobri, slabi, z »nulo«, genialna iznajdba, vsak je priključen na telefonsko centralo. Že to dejstvo, da je aparat preko svojega par žic priključen na telefonsko centralo, nam pove veliko. Telefonijo torej predstavlja ogromno število žic in za orientacijo lahko povemo, da je od telefonske centrale v TAP do vratarnice pred tehnično halo položen kabel, v katerem je kar 240.000 metrov žice. Škoda, precej laže in ceneje bi bilo, da bi telefon vključili kar v navadno električno vtičnico. Prosim, ne poskušajte tega, ne bo pregorela samo varovalka. V Savi je montiranih približno 700 telefonskih aparatov, od tega okrog 450 s svojo telefonsko številko, ostali pa so vezani paralelno kot »dvojčki«. Dvojčki so dovoljeni samo v primeru, da sta oba telefonska aparata v isti sobi. Vsak telefonski aparat ima svojo telefonsko številko, katero mu določimo v centrali.

TELEFONSKA CENTRALA je naprava, ki nam omogoča telefonske zveze med naročniki. Avtomatske telefonske centrale (ATC) se ločijo po izvedbi in po kapaciteti. Po izvedbi ločimo tri osnovne tipe telefonskih central:

- koračne centrale,
- crossbar centrale in
- elektronske centrale.

Koračne centrale so najstarejše konstrukcije in vsebujejo občutljive mehanske dele. Slaba stran teh central je bila, da so bile izredno občutljive na obrabo in so zahtevale skrbno vzdrževanje. Takšni sta bili nekdanji centrali v obratu II in Stari pošti. Namesto njih smo montirali novi telefonski centrali tipa Crossbar, ki nimajo več rotirajočih delov, čeprav se elementi stikalnika še vedno premikajo. Posebno vejo razvoja predstavljajo relejske centrale, kjer funkcijo stikalnika prevzema releji. Najnovejši dosežek tehnike predstavljajo elektronske telefonske centrale. Proizvodnjo omenjenih central je osvojila tovarna ISKRA Kranj in nekaj takih central (METACONTA 10 C) je že montiranih.

Po namenu uporabe delimo ATC na interne in na javne centrale. Interne centrale uporabljajo predvsem podjetja in ustanove, javne

centrale pa so pod okriljem PTT podjetij.

SAVA je v zadnjih treh letih na področju telefonije storila velik korak naprej. Sava predstavlja na lo-

Franc Rozman

kaciji Kranj velik krog štirih central s približno 450 vključenimi telefonskimi številkami. To so nove telefonske centrale v obratu II, Stari pošti, obratu V in stara v obratu IV. Največja med njimi je seveda montirana v obratu II, na katero je sedaj vključenih 350 naročnikov, mogoče pa jo je razširiti do kapacitete 600 števk. Na omenjeno centralo je priključenih 30 zunanjih poštnih linij, ki nam omogočajo zvezo z zunanjim svetom. To pomeni, da iz obrata II naenkrat lahko kliče ven 10 naročnikov, v tovarno pa jih lahko kliče kar 20.

Telefonska centrala na stari pošti je manjša, saj ima le 50 internih priključkov, nanjo pa je priključenih 5 poštnih linij. Tehnično to napišemo s številkami 5/50. Omenjena centrala je že premajhna, saj ne zadoščajo niti interni niti javni priključki. Centrala je popolnoma zasedena in dostikrat ni mogoče dobiti zveze. To je seveda jasno, saj so na Stari pošti predvsem takšne službe, ki jim je telefonski aparat

glavno orodje, centrala pa je bila projektirana s podatki, da bo število delavcev na Stari pošti vedno manjše in da se bodo službe preseljevale v obrat II.

Med obratom II in Staro pošto imamo tri linije (prečne zveze), katere dobimo, če zavrtimo telefonsko številko 8. Omenjene tri prečne zveze so skoraj vedno zasedene, ker jih je premalo. Zaradi premajhne kapacitete central na Stari pošti se število prečnih zvez ne da povečati. Isti primer se zgodi, če hočemo po prečni zvezi dobiti obrat IV. V njem je montirana centrala kapacitete 4/30, ki je tudi popolnoma zasedena. Centrala je stara, premajhna in dotrajana, saj jo je nabavil še bivši Standard. Obrat II in obrat IV sta povezana samo z eno prečno zvezo in moramo imeti pravo srečo, da po vrtenju »ničle« zasllišimo znak centrale obrata IV. Mišlim, da smo s to razlago odgovorili na vprašanje, zakaj imamo tako slabo telefonijo med obrati.

Telefonska centrala v obratu V popolnoma nova s kapaciteto 6/30. Z obratom II je povezana po dveh prečnih zvezah po katerih poteka normalen in nemoten telefonski promet.

TELEFONISTI so delavci na telefonskih centralah, ki nam posredujejo zveze. Od njih zahtevamo, da so vedno prijazni in ustrezljivi in da nas takoj zvežejo z željeno številko, čeprav je zasedena. Trenutno imamo zaposlenih 5 telefonistov, ki komaj uresničijo vse naše želje, saj so hudo obremenjeni vseh osem ur. Mogoče smo tega krivi tudi mi, saj so naše želje velikokrat nerealne pa tudi naši telefonski pogovori so predolgi in premalo jasni. Naučimo se telefonirati kratko in jedrnat.

TELEFONSKI POGOVORI so lahko službeni ali privatni.

Na seji delavskega sveta skupnosti tozdov KET je bilo sklenjeno, da so nujni privatni pogovori dovoljeni, opravljajo pa se iz tajništva skupnosti tozdov ali v tozdih, kjer so montirani telefonski aparati z zunanjo linijo.

TELEFONSKI MEHANIKI so vzdrževalci telefonskih central, linij in aparatov. Njihova naloga je ohranjanje omenjenih naprav. Za vzdrževanje vseh štirih ATC in vseh 700 telefonskih aparatov bi potrebovali vsaj dva kvalificirana TT mehanika. Vzdrževanje telefonskih central in aparatov opravlja PTT podjetje iz Kranja, zato je zaradi dislo-

kacije nemogoča takojšnja odprava napak. Poseben problem predstavljajo razne nove instalacije in stalne selitve služb in jasno tudi telefonov. Rešujemo jih sami s pomočjo zunanjih izvajalcev. Omeniti je treba, da spadajo telefonske centrale med zelo občutljive naprave, katerim prah in nečistoča (saje) izredno škodujejo. Prostor v katerem so take naprave montirane, mora biti popolnoma izoliran od nesnage, kar pa je pri naši zvrsti proizvodnje nemogoče. Prav te nečistoče na kontaktih občutljivih relejev so pogostokrat vzrok raznim prekinitvam in napačnim zvezam. Izredno veliko okvar je tudi na telefonskih aparatih, ki jih povzroča predvsem malomaren odnos posameznikov.

STROŠKI TELEFONSKIH POGOVOROV so zelo veliki in bi se dali z malo več discipline zmanjšati. Mesečni stroški znašajo okoli 20 milijonov starih din, kar ustreza približno stroškom 1/10 celotne porabljene električne energije. Mišlim, da nam ta primerjava pove dovolj.

In kaj naj povemo za konec: Telefonskih pogovorov naj bo čim manj, bodo naj čim krajši. S tem bomo zmanjšali stroške, večkrat bomo dobili prečno zvezo za Staro pošto ali obrat IV, centrale bodo manj zasedene in razbremenili bomo telefoniste. Premajhne telefonske centrale bo potrebno razširiti, stare in neuporabne zamenjati. Na telefonske aparate moramo bolj paziti in vzdrževanje izboljšati. Torej je vse odvisno od nas.

Vodja vzdrževanja
šibkotočnih naprav
F. Rozman, el. inž.

Novice

Največji domači proizvajalec nafte zagrebška INA je letos že tretjič predlagala podražitev nafte in naftnih derivatov iz domače proizvodnje. V INI poudarjajo, da bi ob sedanjih cenah prihodnje leto padla proizvodnja za 150.000 ton nafte na sedanjih in za okrog 200.000 ton na novih črpališčih. INA predlaga, naj bi cene bencina in drugih naftnih derivatov uskladili s svetovnimi cenami. (Dnevnik, 27. 10. 1976, str. 3)

Proizvodnja v jugoslovanski kemični industriji močno stagnira in povsem jasno je že, da načrtov letošnjega plana, ki predvideva 7-odstotno rast proizvodnje, ne bodo dosegli. Nekatere napovedi celo govorijo, da je letos nazadovanje proizvodnje v kemični industriji doseglo tako visoko stopnjo, da bo zamujeno težko nadomestiti celo do leta 1980.

Podatke o obsegu in gibanju proizvodnje spremljajo neugodni podatki o doseženem dohodku, zaradi česar proizvajalci ne bi mogli zbrati dovolj sredstev za predvidene nove naložbe v proizvodne zmogljivosti.

Na Hrvaškem kažejo podatki, da je v prvih šestih mesecih ostalo za 27 odstotkov manj dohodka kot v istem obdobju lani; na podlagi analiz so tudi ugotovili, da proizvajalci od približno 14 milijard dinarjev, kolikor naj bi znašal lastni delež industrije pri načrtovanih investicijah do leta 1980, ne bodo mogli zbrati niti polovice.

Družina

V našem glasilu smo v nadaljevanju opisali razvoj družine in odnosov v njej od njenih začetkov do danes. Pri razlagi smo upoštevali osnovna načela marksizma, utemeljena z dolgoletnimi znanstvenimi raziskavami. To je dialektično metodo obravnavanja vseh družbenih in naravnih dogajanj v nenehnem spreminjanju dejanskega stanja, vzročnih zvez in pogojenosti, celoten zgodovinski razvoj od predzgodovinskih obdobij do danes in materialno osnovo družbe.

Kot smo že omenili, so družinski odnosi pogojeni z razvojem družbe in z odnosi v njej. Tako lahko še danes govorimo o suženjskih odnosih, vsaj v posameznih predelih v svetu obstajajo še vedno sužnji in gospodarji, plemena posameznih ljudstev, fevdalni odnosi in kapitalizem.

Za nas pa je bolj pomembno vprašanje, kakšna je družina v svobodni socialistični družbi, ali se še vedno pojavljajo preživeli neenakopravni odnosi v njej in kako se spreminja.

Na zadnji dve vprašanji lahko odgovorimo pritrdilno, o tem pa, kakšna je družina in odnosi v njej, smo vprašali naše sodelavke in sodelavce, da bi dobili čim objektivnejši odgovor in sliko današnjega dne. Drugi vzrok za razgovor pa je tudi dejstvo, da je teoretično obravnavanje dogajanj lahko pomanjkljivo, medtem ko je le praksa edini kriterij resnice. Poudariti pa je potrebno, da pri razgovoru o tej, sicer občutljivi tematiki, ne gre za kakršnokoli vmešavanje dveh ali več ljudi.

Sogovornikom pa je prepuščeno v svobodno izbiro, da svoje ime povedo ali ne.

1. Ste v našem glasilu ali kje drugje brali o nastanku in razvoju družine in ali je bil njen razvoj dovolj jasno razložen?

2. Kakšni so odnosi v vaši družini in kaj vpliva nanje (otroci, družba, sosesa, šola, izobrazba, razgledanost, značaj itd.)?

3. V skupnosti, kakršna je družina, večkrat ali manjkrat prihaja do nesoglasij zaradi najrazličnejših vzrokov. Pri katerih stvarih se pri vas največkrat pojavljajo nasprotja in kako jih rešujete?

4. V obdobju po vojni se je naša družba in tudi družina spremenila in razvila. Kakšna bo družina v prihodnje, v bolj razviti družbi? Pri tem mislim na materialno osnovo in višjo stopnjo družbene zavesti. Posebno v zadnjih letih se pojavljajo najrazličnejše variante zakonov. Od tako imenovanih poizkusnih do tistih, ki uradno ne bi bili sklenjeni.

ODGOVORI

Sestavke o nastanku in razvoju družine sem bral na več mestih v različnih knjigah in revijah, del tega vedno aktualnega področja pa tudi v našem glasilu. Mislim, da je razvoj družine razložen toliko jasno, kolikor je bilo jasno, objektivno natančno, dobronamerno itd. zapisovanje zgodovine oziroma opis stanja družine v dobi suženjstva ali še prej. Zelo rado in pogosto se namreč dogaja, da je opis nekega stanja prilagojen pogledom, značaju in nameri zapisovalca.

Odnosi v družini so dobri. To seveda ne pomeni, da »diskusije« niso potrebne. Predvsem zaradi številnih zunanjih vplivov in možnosti je za vest članov družine do skupnih nalog tembolj potrebna, ker sicer lahko zelo hitro propade ali vsaj njen pomen zelo oslabi. Poglavitni vpliv je vsekakor značaj roditeljev, saj bi ga skoraj lahko primerjali z vlogo volana pri avtomobilu. Nič ne koristi oziroma malo časa obstajajo odlični odbijači avtomobila ali katerikoli drugi del, če volan v kritičnem trenutku ni pravočasno in pravilno deloval.

Do prepira v naši družini pride takrat, kadar nek član družine ni opravil svoje naloge tako in takrat, kot so neke ustaljene norme. Pro-

blem rešujemo na demokratični način. Merilo, kdaj in kako je treba ukrepati, mi je bilo dano z vzgojo in zgledom mojih staršev.

Na vprašanje, kakšni zakoni oz. družine naj bi bili v bodoče, bi bilo možno zelo na kratko reči sledeče:

1. Višje razvite demokratične družbe, med katerimi je tudi samoupravna, doseže svoj namen in potrditev samo s pogojem, da so njeni člani socialno vzgojeni.

2. Takšno vzgojo si pridobijo samo v urejenih družinah. Mislim, da njena pravno formalna oblika ni tako pomembna.

3. Poglavitno je torej vprašanje, kako priti do najugodnejše izbire partnerjev kot najboljše osnove, da do dobro vzgojenih članov družine in družbe pridemo. Družbena pomoč bi torej morala biti namerjena v smislu izboljšanja obstoječih oblik, vzgajanja, spoznavanja partnerjev, ker sprememba organizacijske oblike družine sama po sebi še ne predstavlja nikakršnega napredka. Nasprotno, povzroča lahko nove zaplete, kot npr. rojstvo otroka z umetno oploditvijo, kar pomeni otrok brez očeta. Pri tem imam seveda v mislih predlog zakona, na osnovi katerega bi bila možna oploditev neporočenih žena po omenjenem sistemu. Pri tem je seveda tudi

FILOZOFI SO SVET

RAZLAGALI, GRE PA ZATO,
DA GA SPREMINJAMO

vprašanje enakopravnosti moških, pretirano poseganje v naravo itd.

S tem, ko omenjam družbeno pomoč pri izbiri partnerjev, mislim na ustanovitev specializiranih institucij, ki bi se s temi vprašanji ukvarjale sistematično in strokovno. Srečanje današnjih zakoncev je pogosto zgolj naključno brez najmanjše priprave, poučenosti, vzgoje ali znanja s tega področja. Za nazornejšo primerjavo lahko rečemo, da bi cilinder nekega mercedesa, če bi bil vgrajen v fička ali obratno pomenil takojšnje uničenje ali pa vsaj slabo delovanje takega vozila, čeprav so cilindri vsak zase popolnoma v redu.

4. V nekaterih naših časopisih je moč dovolj pogosto zaslediti članke, ki opozarjajo mlade žene na nekakšno enakopravnost žene in moža, češ tudi delo v vsakem gospodinjstvu mora biti enakomerno razdeljeno. Očitno avtorji takih člankov zavestno ali iz neznanja s takim posplošeno provokativnim pisanjem škodujejo razumevanju mladih zakonov in naredijo mladi ženi, ki se zaradi tega začne pripraviti z možem, pravo medvedjo uslugo. Družba zakonu in družini največ lahko pomaga o organizacijo družbene prehrane ne pa s ščuvanjem moža in žene, kako naj si delo razdelita.

Za primer naj navedem, da sta izum in proizvodnja pralnih strojev problem, kdo bo pral v družini, popolnoma črtala z dnevnega reda. Enako velja za družbeno prehrano, saj žene in moške zgubimo dosti časa s čakanjem pred mesnicami in trgovinami, da je s kuhanjem sploh mogoče začeti, in to na kuhalnikih po rednem delu v službi.

Naj pripomnim, da pospravljam in čistim stanovanje, posteljem postelje, kopljem otroke in opravljam razna druga vrtna in hišna dela. Žena postori vse v kuhinji in mi ne dovoli, da se vtikam v kakršnokoli delo v zvezi s kuhanjem ali pomivanjem posode. Zato menim, da ni nikakršen problem enakopravnosti tam, kjer so bili partnerji socialno vzgojeni. V primerih, ko pa tvorita družino nesocialna partnerja, jih pa tudi Tita Škerlj in njene podobne s svojim nasveti o enakopravnosti ne bodo rešile problemov.

O nastanku in razvoju družine sem se učila že v osnovni in sredni šoli; povzetek o družini v našem glasilu je bil zame pravzaprav ponovitev že znane zgodovine. Razvoj družine od njenega nastanka dalje je bil tudi dovolj jasno razložen. Naj ob tem povem svoje mnenje, da mi sestavki v našem glasilu, ki so prepisani ali delno povzeti iz drugih virov, knjig in razprav niso všeč, ker se mi zdi, da za Savčane niso dovolj interesantni. V savskem glasilu naj bi pisali več o naših problemih in vprašanjih, ki se pojavljajo in so aktualni za obstanek in razvoj naše delovne organizacije. Članke o katerikoli drugi stvari (precej je bilo prepisane že o zdravstvu, alkoholizmu...) lahko preberemo drugje.

Lahko rečem, da so odnosi v moji družini poprečni, podobni, kot lahko trdimo za slovensko poprečno družino. Gotovo je, da si človek ustvari tako družino, kot si jo želi. Da pa bi to lahko vsakdo uresničil, pa je verjetno prvi pogoj, če sta zakonca od začetka sama, če je le mogoče proč od svojih staršev in sorodnikov. Kajti le tako si bosta s skupnimi močmi ustvarila tako družino in vzdušje v njej, kot sta si jo zamislila. Jasno je, da družina vsakega človeka, vsakega posameznika ni povsem taka, kot si jo je mogoče zamišljati v mladosti. Odvisna je od družbe, v kateri živi, značaja, razgledanosti, pa tudi izobrazbe obeh zakoncev. Tudi vzgoja otrok je odvisna od že omenjenega. Marsikdaj si sliši, kako je hudo, kadar si sam, recimo v bloku, pa nimaš nikogar, ki bi ti varoval otroke, če moraš kam iti. Jaz menim, da je za zakonca oziroma družino vedno bolje, če sta sama — varstvo si že najdeš. V primeru, da stanuješ pri starših ali sorodnikih, se moraš vedno ozirati nanje, nikdar ne moreš sam odločiti o kaki pomembnejši stvari. Midva z mojem živiva pri njegovih starših. Moram reči, da se dokaj dobro razumemo, ker se ne vtikajo v naše zadeve, vendar pa me moti, če se oglašajo pri vzgoji otroka. Imava sicer ločeno stanovanje in povsem svoje gospodinjstvo, vendar pa bi si jaz vseeno želela, da bi šla zidat svoj hišo, pa mož ni zato, ker je že pri tej dosti delal. Sina imava v vrtcu, kjer sem z varstvom zelo zadovoljna. Ko je bil še majhen, je bil nekaj časa pri tašči, potem pa pri moji mami, ker ga moževa mama zaradi bolezni ni mogla paziti. Dobro vem, da je bil pri obeh dobro varovan, vendar pa sem z varstvom v vrtcu veliko bolj zadovoljna; otrok se zelo veliko nauči, spoznava okolje in odnose v družbi in menim, da je zanj tako veliko boljše.

Ne morem reči, da pri nas prihaja velikokrat do nesoglasij. Tudi jim niso vzrok vedno iste stvari. Mogoče se sama zase bolj jezim, kot je potrebno. Jezi me na primer, da si mož ne vzame časa popoldne, da bi kdaj šli na sprehod, kam na obisk, lahko bi si vzel več časa za sina, katerega vzgoja je bolj na mojih ramah. Tudi za kosila in večerje kje v lokalih si ne vzamemo časa niti denarja. Menim, da bi bilo to za oba dobro, malo spremembe je potrebno. Verjetno pa je vzrok temu vzgoja obeh, ker sva bila skromno vzgojena, vendar pa menim, da se to da spremeniti. Mož ima namreč tak poklic, da marsikomu lahko pomaga oziroma naredi uslugo, pa ga zato večkrat popoldne ni doma. Sicer je dober mož in skrben očka. Glede na navedeno res ne morem reči, da v družini ni vse v redu.

Verjetno se bo družina v prihodnje razvijala še naprej, tek razvoja pa bo po moje počasnejši kot doslej. Miselnost in napačna vzgoja sta po mojem kriva, da je žena v družini preveč obremenjena. Ne morem pozabiti znanca, ki je dejal: »Kaj pa ste si žene pridobile z enakopravnostjo? Nič, samo to, da lahko greste same v gostilno. Poleg gospodinjstva, ki zahteva celega človeka, pa lahko hodite še v službo in namesto enega delavnika naredite dva!«

Ta znanec je verjetno imel zelo prav. Dokler bodo moški mislili, da (Nadaljevanje na 14. strani)

Družina

(Nadaljevanje s 13. strani)

je gospodinjstvo, od priprave hrane, pospravljanja, pomivanja itd. samo žensko delo, se odnosi v večini družin ne bodo spremenili. Vsi pa vemo, da je moški, ki doma pomaga ženi pri omenjenih opravilih, pri svojih kolegh »copata«. Zato pa znova poudarjam, da bi zakonci od vsega začetka dalje morali biti sami, ločeni od vseh, sporazumno bi se morala pogovoriti in delo razdeliti. Menim, da se mladi, čeprav se pred zakonom poznajo daljšo dobo, še vedno ne poznajo dovolj, razlike in nasprotja se pokažejo v skupnem življenju, pri vsakdanjem delu. Zato tudi poskusni zakoni niso neumna stvar, samo da bodo verjetno težko zaživel. Pogoj za tak poskusni zakon pa bi po mojem moral biti, da v tem času ni otrok, ker vsi vemo, da so otroci edini reveži, ki ostanejo sami, če se starši ločijo.

Mislím, da vsaj dve generaciji še ne bosta doživeli bistvenih sprememb v razvoju družine, škoda je le, da ne bomo doživeli prednosti, ki ji bo prinesel razvoj. Pa naj to uživajo naši potomci!

O nastanku in razvoju družine sem bral v našem časopisu. Poslušal pa sem tudi predavanje o razvoju družine pri predmetu sociologija v politični šoli pri CK ZKS.

V moji družini so odnosi zadovoljivi. Na odnose velikokrat vpliva vzgoja otrok, značaj posameznika, razgledanost, družba in pa okolje, v katerem živimo.

Nesoglasja prihajajo pogostokrat zaradi vzgoje otrok, včasih pa jih tudi povzročijo trenutne materialne težave. Vsa ta nesoglasja rešujeva skupaj z ženo. Tako sodelovanje pa je nujno potrebno zaradi enakopravnosti obeh partnerjev.

Zadnje čase opazujemo vse večjo zaprtost družine. Z razvojem višje stopnje družbene zavesti se bo po vsej verjetnosti družina odprla tudi navzven. Zato pa je nujno potrebno večje prizadevanje celotne družbe, in sicer pri prosveti, kulturi in na celotnem področju izobraževanja. Najrazličnejše variante zakona o družini po mojem ne vplivajo bistveno na družinsko življenje. To pa samo v primerih, kjer je obojestranska miselnost enaka. To se pravi, da ni nujno potrebna sama zakonska zveza, ampak je vseeno, če živa izven zakonske zveze ali še drugače — na uvalnem seminarju za skupno življenje. Sodim, da bi na katerokoli skupnost morali vplivati faktorji, in sicer: družbena zavest vsakega posameznika, družba, okolje in pa sama partnerja, ki sta pripravljena, skupno obravnavati vprašanja in probleme ter jih tudi ustrezno reševati.

Z nastankom in razvojem družine sem bila seznanjena že v letih svojega študija, kjer smo to tematiko obravnavali pri različnih predmetih, še posebno pa pri sociologiji družine.

Družina je skupnost, v kateri se križajo različni interesi tako staršev kot otrok. Zato bi težko pričakovali, da med njimi ne pride do nasprotij, bodisi med staršema samima kot

med starši in otroci. Nesmiselno pa bi bilo tudi pričakovati, da v taki skupnosti nasprotij ne bi bilo, saj vendar z zakonom zakonca ne izgubita svojih osebnih lastnosti, svoje poprejšnje vzgoje, čustvovanj, nazorov, izobrazbe itd. Zato je celo nujno, da do nasprotij pride, a je pri tem važno, kako se ta rešujejo. Najbolj idealno bi bilo, da vsak zakonec pove svoje mnenje in stališče, nato pa najdeta skupno rešitev. Vendar, če pomislimo, da je bil vsak človek, do svojega vstopa v zakonsko zvezo drugače vzgojen, da se je oblikoval v osebnost v drugačnih

pogojih in da je imel druge vzore, potem vemo, da je to težko. Čeprav na človeka vpliva toliko dejavnikov, pa je dokazano, da ima družina do danes najmočnejši vpliv na posameznika. Zato so teze o odmiranju družine, ki so se ponekod pojavile, nesmiselne. Metode in sredstva socializacije otroka v družinskem okolju so svojevrstni in se razlikujejo od vzgojnih sredstev v drugih vzgojnih ustanovah. Družina uči in navaža otroka od malega na vse tiste socialne — čustvene navade in sposobnosti, ki jih kasneje nujno potrebuje v širšem družbenem okolju. Delež prve socializacije otroka v družini je pri uvajanju otroka v širše družbeno življenje tako pomemben, da pomen družine za vzgojo

otroka danes ni manjši, temveč celo važnejši kot nekoč, čeprav je družina izgubila mnoge nekdane vzgojne in socialne funkcije.

Šola sicer uvaža otroka globlje in temeljiteje v obdajajočo kulturo in družbo, kot to zmore družina, vendar dobi otrok v družini marsikatera čustva in čustvene vrednote, ki se v njem močno zakoreninijo in postanejo del njegove osebnosti. Prav zato pa so izredno stalne in, če so povezane z določenim pozitivnim in moralnimi merili, so osnova kulturno-moralne trdnosti in zrelosti človeka. Humano čustvovanje in socialne sposobnosti pa so v sodobnem svetu nujno potrebna protiuteh tehnokratski miselnosti in pojmovanju.

Ivan Cankar

Hlapec Jernej

(nadaljevanje)

Jernej si je otrl potno čelo z rokavom, postal je sredi ceste in se je ozrl po otrocih.

»Zdaj pa malo nehajmo, ljubi moji, dovolj je norčije! Ne pravice ne krivice ne poznajo vaša mlada srca, Bog jih blagoslovi; ker sama pravica je v njih, še ne oskrunjena od vsega spoznanja in od vse bridkosti. Kakor jaz do te pozne jeseni nisem poznal krivice, dokler je nisem zadel na svoja pleča, da hodim zdaj po svetu in iščem, kje bi jo odložil. Ne dodeli vam Bog, ljubi moji, da bi kdaj razločevali, kaj je naredila zapoved in kaj so ljudje storili! Ne dodeli vam Bog, da bi spoznali pravico, zakaj krivico bi občutili!«

Jernej se je opotekel, klobuk mu je padel v prah; zakaj nekdo ga je bil sunil od zadaj; otroci so veselo vzkliknili, Jernej je pobiral klobuk.

»Tega ni bilo treba, otroci! Star sem že in nadložen, ne morem se igrati z vami, ne morem poskakovati, kozolcev preobračati!«

In ko je stal globoko upognjen in je pobiral klobuk, se je nenadoma zvrnil na kolena, z rokami v prah; procesija se je razpršila, otroci so stali kraj ceste, smejali so se in so čakali. Počasi se je vzdignil Jernej in si je otepel prah s kolen; njegov obraz je bil ves upal od strahu in bridkosti.

»Bog je zatisnil oči, otroci, tudi jaz jih bom zatisnil! Kako bi spoznali krivico, ko je še niste občutili? Bog z vami in usmiljenje njegovo!«

»Padel je Jernej, na tla se je zvrnil pijani Jernej!« so kričali otroci.

Tedaj je prifrčal kamen, zadel Jerneja v koleno.

Jernej se je ozrl in se hudo začudil.

»Bog vas varuj, otroci! Kaj počenjate, ljubi moji?«

Pa je prifrčal kamen od druge strani, zadel je Jerneja v čeljust in je presekala kožo, tako da se je prikazala kri.

Jernej je vztrepetal od čudne groze, razprostrl je roke.

»Otroci, ljubi moji, kaj sem vam storil?«

»Kri!« so zavpili otroci ter se preplašeni poskakali preko jarka, bežali preko polja.

Iz gruče pa se je izvil droben, debeloglav, kodrolas deček; še krilo

je nosil in bos je bil. Z drobnimi koraki, ihtè in kričè je tekkel k Jerneju, objel ga je okoli kolena. Jernej ga je pobožal po kuštravih kodrih, po objokanih licih.

Zvedril se je Jerneju obraz, oči so se mu zasvetile.

»Samo ti si prišel, fantič kodrolasi, samo ti si me slišalo, nebojlenče malo! Pa bodi ti moj besednik, moj pravični sodnik!«

Otrok je ihtel in se je tresel.

»Mati, mati, mati!«

Prišla je ženska, vzela ga je v naročje.

»Kaj so mu storili?«

»Krivico je občutil, on sam! Vsi božji blagoslovi s teboj, ti moj usmiljeni sodnik!« je rekel Jernej.

Otrok pa je skrival objokani obraz na materinih prsih, samo še tiho je ihtel in jecljal.

»Mati, mati, mati!«

VIII.

Jernej se je napotil po culo. Pred hišo je srečal Sitarja, pa ga ni pogledal in tudi Sitar je okrenil glavo.

»Samo po culo prihajam, samo po culo!« je rekel Jernej in je gledal predse, kakor da bi se pogovarjal s hišo, ne s Sitarjem. »Nič drugega ne bom pobral, ni potreba zaklepati hiše in kašče!«

Stopil je v vežo, šel je po lestvici v svojo izbo, ki si jo je bil nekoč sam izbral in pripravil pod streho. Postelja je bila tam, razpelo in mlek nad posteljo, drugega nič. Na klinu je visela prazniška obleka, v košu pod klopjo je bilo spravljeno perilo. Postelja je bila pregrnjena s pisano plahto, ki mu jo je bil prinesel rajni Martin iz turške vojske za spomin. Na plahto je položil najprej prazniško obleko, nato perilo; ko pa je začel zgibati plahto in vezati culo z močno vrvjo, se mu je storilo hudo pri srcu. Zgrabilo ga je v prsih, vzdignilo se mu je v grlu, čudno kakor nikoli. Zato je Jernej pokleknil pred razpelo in se je pokrižal in se sklonil globoko, tako da je čelo naslonil na blazino.

»Oče nas, kateri si v nebesih... tvoje pravice iščem, ki si jo poslal na svet! Kar si rekel, ne boš oporekel; kar si napisal, ne boš izbrisal! Ne v ljudi ne zaupam, ne v svojo pravico ne zaupam, v tvoje pismo zaupam. Oče nas, kateri si v nebesih... neskončno si usmiljen, daj beraču vbogajme; neskončno si pravičen, daj delavcu plačilo! Obla-

godari hlapca, ki je pravice lačen in žejen, nasiti ga in napoj! Samo ukaži, pa bo živa tvoja beseda in bo napolnila vsa srca, da bodo spoznala pravico!... Oče nas, kateri si v nebesih... ne izkušaj jih predolgo, dotakni se s prstom njih oči, da bodo čudežno izpregledale; in tudi svojega hlapca ne izkušaj predolgo, ker je že star in nadložen; in potolaži ga, ker je že star in nadložen; in potolaži ga, ker je potrt in slab od bridkosti! Oče nas, kateri si v nebesih...«

In Bog ga je potolažil in bridkost je izginila in mirno je bilo njegovo srce.

Tako je Jernej vstal, zadel preko rame culo in škornje, vzela je v roko grčavo romarsko palico in se je napotil. Na pragu se je pokrižal.

»Srečen hodi, Jernej, če je božja volja, da nastopiš to pot; in srečen se povrni!«

Od daleč je ugledal Sitarja, ki je stal kraj senožeti.

»Odpusti jim!« je rekel Jernej v svojem srcu in je iztegnil roko v slovo in pozdrav.

»Brez sovraštva na pot; težje je v srcu sovraštvo nego bridkost; brez sovraštva s pota — obe roke mu stisni v pozdrav, za roko ga pelji v hišo, kakor sina, ki je zablodil!«

Še se je ozrl na hišo, in po polju, po senožetih, lokah in daljnih pašnikih, in je šel v dolino.

Velika in lepa hiša je sodnija, sredi trga stoji v Dolini, dolgo vrsto oken ima, visoka vrata in nad vrati cesarskega orla.

Čudno in sitno je bilo Jerneju, ko je stopil v prostrano vežo; strah ga je bilo tistega kraja, ki je bil poln jeze in kletev, hudih in krivičnih pravn in krivih priseg.

Naproti mu je prišel služabnik, suhljat, upognjen stavec, ki je nesel pod pazduho velik sveženj rumenih papirjev.

»Bog daj dober dan!« je rekel Jernej in se je odkril.

»Kaj bi rad?« je vprašal služabnik godrnjaje in je premeril Jerneja s čemernim in neprijaznim pogledom.

»Kaj da bi rad?« se je nasmehnil Jernej in je gledal na suhljatega služabnika globoko dol, dolg do stropa, kakor je bil. »Nikogar ne mislim spraviti na vislice, verjemite! Kaj bi človek po nepotrebnem žalil človeka? Drugi naj se pravdajo, drugi naj prisegajo in kolnejo, Jernej se ne bo pravdal! Le poslušajo naj in naj razsodijo, brez jeze in brez zlega!«

Kako uveljavljamo...?

(Nadaljevanje iz 11. strani)

Kakšne priprave zahteva odločanje na zbiorih delavcev?

Predlogi, o katerih se odločamo vsi, morajo biti v vseh bistvenih vprašanjih že vnaprej usklajeni med strokovnimi delavci, političnimi organizacijami in samoupravnimi organi. Uskladitev in odločanje vseh delavcev pa zahtevata dobro in pravočasno informiranje. Zbori povzročajo nekaj več izgub delovnega časa, zato je pomembno, da so na dnevni red uvrščene vse zadeve, o katerih je potrebno v določenem času odločiti, pri tem pa je potrebno paziti tudi na to, da dnevni redi niso preobsežni. Ker zbori potekajo po delih temeljnih organizacij (izmene, lokacijsko ločeni deli tozgov ipd.) je potrebno zanje usposobiti več kot 50 strokovnih in političnih delavcev, ki predloge delavcem še ustno pojasnijo ter odgovarjajo na njihova vprašanja in pripombe. Za vsak sestanek je nazadnje potrebno zagotoviti še prostor in jih časovno porazdeliti.

Po zaključku zborov ugotovimo, kakšni so rezultati glasovanja, ali je predlog sprejet in ali so k njemu sprejete dopolnitve, pripombe ali vprašanja, ki na zbiorih niso bila pojasnjena. Kadar so sprejeti dopolnilni predlogi ali kadar o predlogu, ki je skupen za več tozgov, v vseh teh temeljnih organizacijah niso glasovali enotno, je potrebno stališča oz. odločitve znova usklajevati s strokovnimi službami, organi političnih organizacij in s samoupravnimi organi. Če so se odločitve razhajale v bistvenih elementih, o predlogu ponovno odločajo delavci na zbiorih.

Zakon o združenem delu, ki bo v kratkem sprejet, bo določal, da se o precejšnjem delu odločitev, ki smo jih doslej sprejemali na zbiorih, delavci osebno odločajo z referendumom. Vemo, da je tehnična izvedba referenduma zahtevnejša, da se delavci na njem odločajo tajno, da glasujejo samo za ali proti predlogu in da se o predlogu določen čas ne more ponovno odločati. Z zakonom bodo opredeljena še druga določila o samoupravnem dločanju. Čas je, da se vsi, tako tisti, ki pripravljamo odločitve kot tudi sleherni delavec zamislimo o zgornjih podatkih, o objavljenih informacijah o predlogu in o sestankih zborov in se vprašamo, ali smo pripravljeni na nov korak v razvoju samoupravnih odnosov, ali morda nismo bili kos niti sedanjim zahtevam. Moja splošna ocena ne bi bila slaba, spoprijeti pa se bomo morali še z marsikatero težavo. Vsekakor bomo morali preprečiti, da bi strokovno neusklajeni predlogi povzročili negativen uspeh referenduma, kar precej očitno kažejo sprejete pripombe ob odločitvah na letošnjih zbiorih, za katere smo morali uvesti usklajevalni postopek.

Milka Munih

Numizmatika

Letos v ZDA proslavljajo jubilej — dvestoletnico neodvisnosti. V počastitev te obletnice so izdali med drugim tudi serijo kovancev z letnico 1977—1976. Pri tem se mi zdi zanimiva izdaja kovanca za pol dolarja z likom J. F. Kennedyja na aversu in letnico 1977—1976. Na aversu je upodobljena palača neodvisnosti v Philadelphiji. Ti poldolarski kovanci z likom J. F. Kennedyja izhajajo že od leta 1964. Kovati so jih začeli po odloku predsednika Johnsona in odslej je vsako leto dan v promet kovanec, ki nosi letnico kovanja. Leto 1975 je iz doslej neznanega vzroka izpadlo, kajti kovnec s to letnico ni bil dan v promet.

Kovanci so kovani v Denverju — nosijo oznako D — V Philadelphiji, ter San Franciscu. Brez oznake D so izdaje v letih 1965, 1976 in 1967.

Letnik 1964 vsebuje 90 odstotkov srebra. Od tega leta pa kvaliteta pada ter imajo letniki 1965 do 1970 le še 80 odstotkov srebra v sredini, prevlečeni so z zlitino, ki vsebuje le 20 odstotkov srebra. Od leta 1971 dalje pa so kovanci iz bakra, prevlečeni z zlitino bakra in niklja.

Doslej je bilo izdanih 18 serij, ki sestavljajo lepo še nezaključeno

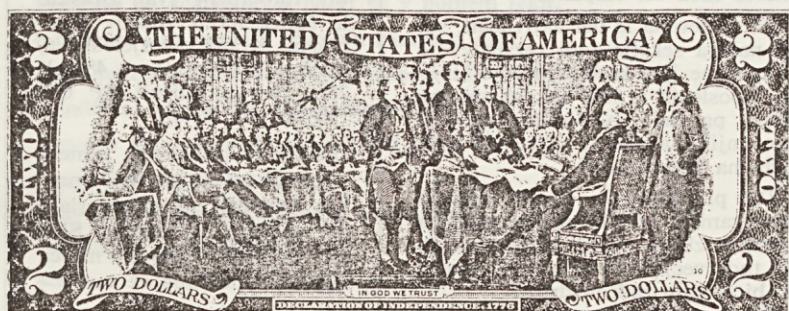
zbirko. Zbirateljem so ti primerki še dosegljivi tako po ceni kot po posameznih letnikih. Pri zasledovanju cene teh kovancev pa opazimo zelo občuten dvig in glede na kvaliteto niti ni velike razlike med posameznimi letniki.

Druga zanimiva izdaja z numizmatičnega področja je edinstven papirnat bankovec za 2 dolarja. Na njem je upodobljen prizor ob podpisu deklaracije neodvisnosti 4. julija leta 1776 na eni strani, na drugi pa je podoba borca za človečanske pravice Thomasa Jeffersona. Ta je obsojal kolonialno zatiranje in je povzdigoval svobodo in človeške pravice, ki jih je zatiral angleški dvor.

Američanom je uspela odcepitev od angleške neodvisnosti med osvobodilno vojno v leti 1775—1783.

Za zbiralce papirnatega denarja pa bi verjetno bila zanimiva izdaja odličnih fotokopij prvih papirnatih denarnih nadomestil, ki so jih uporabljali ameriški pionirji. Originale hranijo v narodnih muzejih. Te kopije so dobrodošle ljubiteljem, ki nimajo možnosti stalno obiskovati muzejev ali pa si nabaviti redek in verjetno zelo drag original.

Andrej Celestina

Janez Križnar

Kramljanje z osemdesetletnikom

Janeza Križnarja ali Foltanovega Janeza, kot ga po domače kličejo, poznam že vrsto let, pogovarjal pa se z njim še nisem veliko. In ko je prilika nanesla, je stekel pogovor o tem in onem. Del najinega razgovora sem sklenil zapisati in vam tako predstaviti enega od najstarejših Savčanov. Kljub svojim letom, osemdeset jih je praznoval prav tiste dni, je nadvse zgovoren in, če odštejemo nadihu, ki ga »daje«, je zdrav, ko prava gorenjska grča. Pa prislunimo, kaj nam je povedal o dneih, ko je bil še aktiven Savčan.

»V Savi sem se zaposlil 22. februarja 1932. Bil sem »tišlarj« in kot tak sem spadal v »tišlarijo«. Prvih štiri najst dni sem imel težave zaradi slabega zraka, pa je kmalu minilo. Delo je bilo naporno, saj je bilo izključno ročno, strojev namreč nismo imeli. Če smo si hoteli delo olajšati, smo naložili les na »cize«, ga odpeljali k obrtniku Azmanu, ki je stroje takrat že imel, in smo ga obdelali. Delali smo predvsem dolge delovne mize za proizvodnjo, popravljali to in ono po tovarni. Pred delal okvirje, jih oblačil s strešno

drugo svetovno vojno sem daljši čas lepenko, da so služili za zatemnitev tovarne. Takrat sem bil sam v mizarški delavnici, zato so mi pri delu pomagali zunanji delavci. V tem času sem delal tudi najdaljši »šiht« v svojem življenju. Neprtrgoma sem delal dva dni in eno noč, potem pa sem omagal. V času pred vojno, med njo in še nekaj let potem v tovarni ni bilo menze, kjer bi lahko malical kaj toplega, zato smo malico nosili s seboj, kak kisel fižol, kos kruha ali sadje, to je bilo vse. Delo je bilo v vseh oddelkih sila naporno, posebno za zaposlene žene, saj je bilo predvsem ročno.

Zaposleni smo se poznali med seboj, bili smo si tovariški, si pomagali, kolikor smo mogli, skratka, bili smo ena sama velika družina. Prijetne spomine imam na tiste dni, pa čeprav me spomin počasi zapušča; leta pač prineso svoje. Da sem resnično rad hodil na delo, dokazuje že dejstvo, da v času od moje zaposlitve do upokojitve leta 1951 v Savi nisem niti enkrat zamudil na delo (to je Janez povedal s takim zadovoljstvom, kot bi s tem hotel podkrepiti svojo navezanost na tovarno, katere član se šteje še danes). Delo, uspehe in težave današnje Save pa spremljam po časopisu, ki ga redno prebiram, stran za stanjo. Nekaj novic pa izvem tudi od hčerke Ivke Papler, ki je zaposlena v Savi že nad 30 let.

Ob njegovem življenjskem jubileju 80-letnici so ga obiskali in skromno obdarili predstavniki Save. Te pozornosti je bil moj sogovornik še posebno vesel in ob slovesu me je prosil, da naj ne pozabim pripisati nekaj vrstic za zahvalo.

Kdo komu dolguje zahvalo? On nam ali mi njemu in vsem tistim, ki so s trdim in požrtvovalnim delom gradili Savo, da je iz majhne obrtniške tovarnice zrasla v eno vodilnih gumarskih podjetij v Jugoslaviji. Verjetno razglabljanje ni potrebno. Res pa je, da Sava na svoje bivše sodelavce ne pozablja in prav je tako.

Janez, še na mnoga srečna, predvsem pa zdrava leta vam kličem v imenu kolektiva Sava! J. Jereb

Zahvale

Iskreno se zahvaljujem celotnemu Kolektivu, še posebno sodelavcem Energetike, ki so ob smrti mojega moža Milivoja Milovanoviča podarili vence, ga spremlili na zadnji poti ter mi pomagali z denarnimi vsotami.

Marta Milovanović

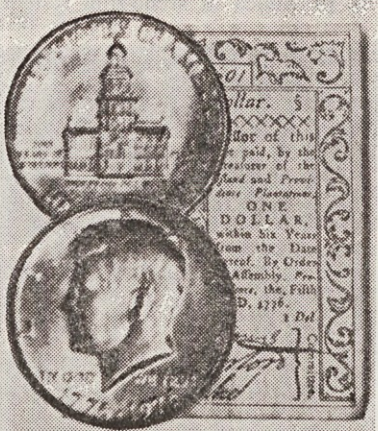
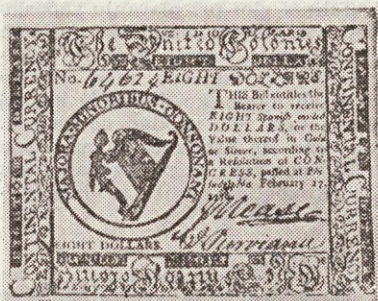
Ob smrti mojega očeta Franca Štupnikarja se iskreno zahvaljujem sodelavcem KSS za podarjeni venec in spremstvo na zadnji poti.

Hčerka Irena Govekar

PISMO OD VOJAKOV

Moje vojaško življenje se je končalo. Še sam ne morem verjeti, da je bilo tako hitro končano. Za to se moram zahvaliti tudi vam, kajti čas ob branju našega glasila Sava mi je hitro mineval. Izvedel sem mnogo zanimivih novic iz našega podjetja. Zahvaljujem se vam tudi za denar, ki sem ga dobil za Novo leto in 1. maj. Bil sem ga vesel, saj sami veste, da so vojaške plače majhne. Lep pozdrav in kmalu nasvidenje!

Aleksander Čimžar

Pod novim imenom tudi prvi uspehi Gumarja

(Gumar : Kondor 5:4, Murova Jesenice : Gumar 1:5, Gumar : Jesenice 3:5)

Letos naša ekipa Gumarja nastopa v gorenjski regiji, kjer igrajo vse gorenjske ekipe razen Triglava, ki je v slovenski ligi. Po prvih kolidah je vidno, da bosta glavno besedo v ligi imela bivša člana II. slovenske lige NTK Sava in pa NTK Jesenice, takoj za njima pa Triglav II. in pa naša ekipa. Liga šteje osem članov, odigrana pa so bila že tri kola.

Rezultati pa so naslednji:

V prvem kolu so naši gostili ekipo Kondorja iz Godešiča, ki je bil nepričakovano zelo trd oreh za naše igralce. Toda športna sreča je tokrat bila na naši strani in rezultat: Gumar : Kondor 5:4 (Markun : Rant 18:21, 20:22; Brenk : Bertonec 21:16, 21:14; Pogačnik : Starman 21:18, 17:21, 19:21; Brenk : Rant 21:19, 19:21, 17:21; Markun : Starman 18:21, 21:19, 19:21; Pogačnik : Bertonec 21:17, 16:21, 21:18; Brenk : Starman 21:18, 21:15; Pogačnik : Rant 21:17, 19:21, 21:19; Markun : Bertonec 21:18, 21:13; prvoimenovani so igralci naše ekipe).

V drugem kolu smo gostovali pri NTK Murova na Jesenicah. Že po tradiciji smo pričakovali zelo trd boj, toda tokrat domačini niso bili kos naši ekipi in rezultat: Murova : Gumar 1:5 (Lavtižar : Brenk 21:11, 17:21, 14:21 (0:1); Ravnikar : Korenjak 21:18, 7:21, 7:21 (0:2); Filipovič : Markun 17:21, 8:21 (0:3); Ravnikar : Brenk 13:21, 17:21 (0:4); Lavtižar : Markun 21:8, 17:21, 21:14 (1:4); Filipovič : Korenjak 14:21, 20:22 (1:5). Drugoimenovani so igralci naše ekipe).

V tretjem kolu smo gostili ekipo Jesenic, bivše članke II. slovenske lige. Po pričakovanju so bili Jesenice boljša ekipa, toda naši so tudi tokrat zaigrali zelo dobro in ni dosti manjkalo, da bi letos pripravili že drugo presenečenje. Gumar : Jesenice 3:5 (Korenjak : Korbar 21:19, 17:21, 21:17 (1:0); Brenk : Legat 19:21, 16:21 (1:1); Pogačnik : Buh 13:21, 13:21 (1:2); Brenk : Korbar 21:14, 21:16 (2:2); Korenjak : Buh 21:18, 21:19 (3:2); Pogačnik : Legat 18:21, 12:21 (3:3); Brenk : Buh 17:21, 21:17, 16:21 (3:4); Pogačnik : Korbar 21:17, 20:22, 20:22 (3:5). Prvoimenovani so igralci naše ekipe).

Plavanje

ŠPORTNA REKREACIJA VLOGA IN POMEN PLAVANJA

Raziskava Instituta za kineziologijo pri Visoki šoli za telesno kulturo v Ljubljani, ki je ocenjevala športne panoge glede na psihomotorni status, vrednost za športno rekreacijo in za narodno obrambo, je uvrstila plavanje na drugo mesto med 45 športnimi panogami.

Pri opredeljevanju navedenih činiteljev je zdravstveni pomen plavanja med najbolj tehtnimi.

Končno ne smemo prezreti vloge plavanja v rekreativni aktivnosti. To je telesna aktivnost, ki je dostopna vsem ljudem od najbolj zgodnje mladosti do pozne starosti.

REAKCIJA ORGANIZMA NA DELO V VODI

Plavanje je specifična športna panoga, ki se za razliko od ostalih športov odvija v povsem drugih zunanjih pogojih. V plavanju se srečujemo z novim elementom, vodo, ki ima povsem druge lastnosti kot zrak ali trdna tla (kjer gojimo vse ostale športne panoge). Voda in gibanje v njej vpliva na fiziološke

spremembe organizma, poleg tega pa v vodi naletimo na vrsto tehničnih zakonitosti, ki so različne od gibanja na suhem.

Gibanje v vodi je povezano z vrsto fizioloških sprememb, ki so v zdravstvenem pogledu zelo važne. Slično je rahli masaži in je zato priporočljivo ne samo za zdrav organizem, temveč je mnogokrat zelo uspešno sredstvo zdravljenja raznih poškodb. Tudi s higienskega gledišča je plavanje zelo koristen šport, saj je telo ves čas v vodi, koža je deležna čiščenja, kar preprečuje nabiranje umazanije v lojnicah.

Telesni gibi pri plavanju zaposlujejo vse glavne komplekse mišičnih skupin, zato razvija plavanje celotno telo zelo skladno, tako mišično kot tudi organsko. Plavanje kot telesna vaja zelo ugodno vpliva tudi na držo, na hrbtenico in na prsno mišičevje, zato ga priporočamo kot korektivno gimnastiko pri hrbteničnih okvarah.

DELO SRCA

Plavanje zaposluje zelo intenzivno vse notranje organe, še prav posebno pa pljuča in srčno-žilni sistem.

Z rednim sistematičnim treningom razvijamo srčno mišico, kar privede do takojimenovanega športnega srca in do večje ekonomizacije srčno-žilnega sistema. Kot izrazita vaja vzdržljivosti zahteva dobro prekrvavitev mišičevja in izrabo kisika.

Vodoravna lega lajša delo srca s tem, da srčni mišici ni potrebno črpati krvi iz spodnjih okončin telesa, s čimer se razbremeni sila teže, ki vpliva na cirkulacijo krvi.

Podobno kot na srce vpliva plavalni trening tudi na periferni krvni obtok s tem, da pride do mirovanja pri znižanju sistoličnega pritiska in le do majhnega zvišanja pri diastoličnem pritisku. Rezultat tega je zmanjšanje amplitude krvnega pritiska. Redno plavanje kot telesna vaja ohranja raztegljivost ožilja, kar preprečuje zvišanje krvnega pritiska. Prav ta velik vpliv, ki ga ima plavanje na srčno-žilni sistem, je vzrok, da govorimo o plavanju kot o vaji, ki trenira srce in krvni obtok in ki vzdržuje tudi v starosti elastičnost ožilja ter omogoča večjo telesno sposobnost.

DIHANJE

Pri plavanju vseh tehnik — razen pri hrbtnem plavanju — narekuje tehnika tudi ritem dihanja. V času, ko je glava pod vodo, mora plavalec ves zrak izdihniti, vdihne pa v trenutku, ko pridejo usta iz vode. Čas trajanja, ko je glava pod vodo, je vedno mnogo daljši kot trenutek, ko so usta nad vodo. Zaradi tega mora biti tudi ritem dihanja prilagojen gibanju glave: izdih počasnejši in daljši, vdih intenzivnejši in krajši. Če je izdih nepopoln, ostaja v pljučih določena količina zraka in naslednji vdih je spet nepopoln, količina kisika je nezadostna, da bi pri menjavi snovi v krvi ves porabljeni ogljikov dvokis lahko izdihnili. V mišicah se nabira mlečna kislina in tako pride do prezgodnje utrujenosti.

Plavanje je lahko tudi s stališča dihanja terapija pri boleznih dihalnih organov. Intenzivnost dihanja, ritmika, ki jo narekujejo tehnike plavanja, ter zunanji pogoji s čistim zrakom so pomembni dejavniki, ki ugodno vplivajo pri zdravljenju dihalnih organov.

Občni zbor košarkarjev

V petek, 19. 11. 1976, so se zbrali člani sekcije in njihovi simpatizerji, da bi pregledali minulo delo in naredili tudi plan, kako bodo delovali naprej.

V poročilu o delu je bilo ugotovljeno, da je bila dejavnost sekcije kar precejšnja, saj je bilo v minuli sezoni odigrano 41 tekem z uspehom v številnih tekmovanjih.

sklep občnega zbora je bil, da se osnuje še ena ekipa, ki se bo ravno tako udeleževala rekreacijskih tekmovanj v občinskem merilu.

V prihodnje bodo člani sekcije skušali povečati zanimanje za rekreacijo ter tako upravičiti sredstva, ki jih naša delovna organizacija namenja uveljavljanju naših delavcev izven delovnega časa. Tako bo v kratkem organizirano zimsko prvenstvo Save v košarki, kjer se bodo pomerile ekipe tozdov med seboj.

Za vse Savčane bo zanimivo to, da se lahko udeležijo vsak petek od 18. do 20. ure vadbe v osnovni šoli Josip Broz Tito v Predosljah, ob torkih pa od 19.30 do 20.30 v osnovni šoli Lucijan Seljak v Stražišču. Izvoljen je bil tudi odbor kluba, ki ga sestavljajo Piskrenik Janez, Melinc Lado, Mlakar Darko, Kveder Dušan in Tulipan Simon.

Vsi, ki bi se radi vključili v delo sekcije, se oglasite tov. Tulipanu, tel. 262.

Sava Kranj

Sava, glasilo delavcev delovne organizacije industrije gumi-jevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava Kranj. Glasilo izdaja odbor za informiranje, izhaja štirinajstdnevno, glavni in odgovorni urednik slovenske izdaje Jože Štular, tehnični urednik Peter Bogataj, fotografije Ivan Draškič in Janez Jereb. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 25-461, interno 482 ali 282. Tisk in kličje GP Gorenjski tisk Kranj.

Glasilo je oproščeno temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS (št. 421-1/72 z dne 27. marca 1973).

